

Vantaa

Taloussuunnitelman
2015 – 2018
laadintaohjeet

SISÄLLYSLUETTELO

1. Taloussuunnitelman 2015 - 2018 valmistelun lähtökohdat.....	1
1.1 Yleiset talousnäkymät	1
1.2 Taloussuunnitelman laadinnan lähtökohdat.....	1
1.3 Talousarvion ja – suunnitelman laadintaa sekä seurantaa koskeva lainsäädäntö.....	2
1.4 Toimintaympäristö	3
2. Talousarvion ja sitovien tavoitteiden laadintaprosessi ja aikataulu	3
3. Valtuustokauden 2013 – 2016 strategian toteuttaminen	6
3.1 Vantaalaisen strategiatyön malli	6
3.2 Toimialojen tavoitteet	7
3.3 Toiminnan kuvaus ja toimintaympäristön muutokset	8
3.4 Talouden tasapainottamis- ja velkaohjelman toteuttamisen edistäminen	8
3.5 Itsearviointien tulokset.....	9
4. Kaupunkitasoinen palveluverkkosuunnittelu.....	9
4.1 Vantaan palveluverkon toimipaikkatiedot.....	10
4.2 Talousarviokirjan karttaliitteet	10
5. Henkilöstösuunnitelman ja henkilöstömenojen suunnitteluohje 2015 – 2018	10
6. Taloussuunnitelman 2015 – 2018 laadinta ja perustelut.....	11
6.1 Toiminta ja talous.....	11
6.2 Käyttötalouden sisältö	12
6.3 Talousarvion tunnusluvut.....	13
6.4 Käyttötalouden budjetointiohjeet	13
6.4.1 Toimintatuottojen budjetointi	13
6.4.2 Henkilöstömenosuunnittelu	13
6.4.3 Palvelujen ostot (sis. ostot Vantti Oy:ltä)	14
6.4.4 Aineet, tarvikkeet ja tavarat	16
6.4.5 Avustukset	16
6.4.6 Muut kulut	16
6.4.7 Sisäiset vuokrat	16
6.5 Käyttötalouden budjetoinnissa erityisesti huomioitavaa	17
6.5.1 Projektien budjetointi	17
6.5.2 Valmistus omaan käyttöön	17
6.5.3 Sisäiset erät	17
6.5.4 Suunnitelman mukaiset poistot.....	17
6.5.5 Arvonlisävero.....	18
6.5.6 Taloussuunnitelmavuosien budjetointi	18
7. Liikelaitokset.....	18
8. Tytäryhteisölle asetettavat tavoitteet	18
9. Investointiosan valmistelu	19
9.1 Investointiosan hankeryhmät	20
9.2 Toimitilaesitysten valmistelu	20
9.3 Tietojärjestelmäinvestointien sekä tietohallinnon palvelukeskuksen käyttötalouden talousarvioesityksen valmistelu	21
10. Budjetointijärjestelmä.....	23
11. Taloussuunnitelman materiaalit	24
12. Liitteet.....	25

Lisätietoja:

- luku 3: Christa Salovaara-Karstu 09 839 22144, Eija Säilä 09 839 28480 ja Jouko Virnes 09 839 23313
- käyttötalousosa: Pia Ojavuo 09 839 23787, Teija Oras 09 839 23929, Marita Hietala 09 839 22189
- sisäisen vuokran budjetointi: Ritva Laasonen 09 839 22306
- käyttäjäpalvelujen (ateria-, siivous-, vahtimestari- ja turvallisuuspalvelut) budjetointi: Markus Nieminen 09 839 23100
- palveluverkkosuunnittelu ja palvelukartat: Kirsi Vatén 09 839 22178
- toimitilainvestoinnit sekä investointien käyttötalousvaikutukset: Risto Adler 09 839 29170
- tietojärjestelmähankkeet: Anne Lindblad-Ahonen 09 839 22733
- SAP budjetointijärjestelmä: Kimmo Puranen 09 839 28525, Sharad Adhikari 09 839 23177

HUOM! Asiakirjassa olevat linkit toimivat vain Avaimen ollessa auki.

1. Taloussuunnitelman 2015 - 2018 valmistelun lähtökohdat

1.1 Yleiset talousnäkymät

Yleinen taloudellinen tilanne

Suomen kansantalouden kehitysnäkymiä varjostavat euro-alueen jatkuva finanssikriisi ja talouden taantuma. Kansainvälinen taantuma heijastuu Suomen vientiteollisuuteen ja kotimainen kysyntä on heikkoa talouden taantumasta, työttömyyden kasvun ja osin verotuksen kiristymisen johdosta. Suomen kansantuote supistui 1,2 % vuonna 2013 ja vuodelle 2014 valtiovarainministeriö ennakoii 0,8 % talouskasvua. Ansiotason ennustetaan nousevan 1,3 % vuonna 2014. Lähtökohtina tuleville vuosille voidaan pitää hidasta talouskasvua, inflatio pysyy alle kahden prosentin ja reaalikorot lähes nollassa.

Valtion toimenpiteissä ovat korostuneet säästötoimet erityisesti kuntien valtionosuuksiin maaliskuussa 2013 tehdyssä kehyspäättöksessä ja toisaalta on kiristetty verotusta useampana viime vuotena. Valtion talousarvion 2014 yhteydessä hyväksytty rakennepoliittinen ohjelma tähtää edelleen julkisen ja kuntatalouden sopeuttamiseen tehtäviä vähentämällä ja tuottavuutta parantamalla. Valtion rakennepoliittisen ohjelman toimenpiteet tarkentuvat maaliskuussa 2014 hallituksen kehyspäättöksessä. Kuntaliitto on julkaissut ”Kuntatalouden sopeutusohjelman 2014–2018” (KL 12.2.2014).

Vuonna 2013 kuntien verotulot kasvoivat 6,8 % Verotililain muutoksen aiheuttamasta kertaluonteisesta lisäyksestä (noin 200 milj. euroa) ja edelleen kunnallisveron ryhmäosuutta tarkistettiin verovuosilta 2012 ja 2013. Ilmiö tunnetaan ”rytmihäiriönä” nimellä jo 2000-luvun alkuvuosilta. Kunnallisverot eivät kasva koko maassa juuri lainkaan huolimatta tuloveroprosenttien korotuksista vuonna 2014. Tuleville vuosille Kuntaliitto arvioi vajaan neljän prosentin kunnallisveron kasvua ja kuntien verotulot yhteensä kasvavat 1,3 % vuonna 2014 ja 3,9 % vuonna 2015. Nykyisillä päätöksillä kuntien yhteisövero-osuus laskee 5 prosenttiyksikköä vuonna 2016.

Kuntien valtionosuusleikkaukset jatkuvat aina vuoteen 2017 saakka nykyisillä valtion päätöksillä. Vuonna 2015 leikkaukset ovat yhteensä 1 306 milj. euroa, vuonna 2016 1 346 milj. euroa ja vuonna 2017 1 396 milj. euroa. Selvitysmiehen valtionosuusuudistus-esitys on tarkoitus tulla voimaan 2015 alusta valtio-kuntasuhteessa kustannusneutraalisti. Uudistus aiheuttaa kuntakohtaisia muutoksia tulevien vuosien valtionosuuksiin. Vantaa on korostanut uudistuksen tarpeellisuutta.

Verorahoituksen pohjana Vantaan osalta on talousarvio 2014 ja taloussuunnitelma 2014–2017.

1.2 Taloussuunnitelman laadinnan lähtökohdat

Valtuustokauden strategia on taloussuunnitelman 2015 – 2018 laadinnan keskeinen lähtökohta. Kaupunginvaltuusto hyväksyi kesäkuussa 2013 valtuustokauden strategian, joka sisältää strategiset painopistealueet ja niiden päämäärät, päämäärien mittarit ja niiden lähtötasot 2012 sekä tavoitetasot vuoden 2016 loppuun.

Taloussuunnitelman laadinnan toinen keskeinen lähtökohta on talouden tasapainottamis- ja velkaohjelma, jonka kaupunginvaltuusto hyväksyi 18.6.2012 § 13. Ohjelma sisältää suunnitelman tavoitteellisesta käyttötalouden kehityksestä vuosille 2013 - 2016 sekä tavoitteellisesta investointitasosta kymmenelle vuodelle.

Ohjelmassa on esitetty vuosia 2013 - 2016 koskevia toimenpiteitä, joiden avulla käyttötalouden menokehitystä hillitään ja investointitasoa lasketaan. Lisäksi ohjelmassa on esitetty pidemmällä aikavälillä vaikuttavia kehittämislinjauksia ja aloitettavia selvityksiä, joiden avulla kaupungin kilpailukyky pyritään varmistamaan myös pidemmällä tähtäyksellä tulopohjan vahvistamisen ja toiminnan kustannustehokkuuden varmistamisen kautta.

Talouden tasapainottamis- ja velkaohjelman toimenpiteitä alettiin toteuttaa syksystä 2012 alkaen ja toimenpiteiden toteuttaminen jatkuu taloussuunnitelmakaudella 2015 – 2018. Toimenpiteiden toteutumisesta raportoidaan osavuosi- ja vuosikatsauksien ja tilinpäätöksen yhteydessä.

1.3 Talousarvion ja – suunnitelman laadintaa sekä seuranta koskeva lain-säädäntö

Kuntalain 65 §:n mukaan valtuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kunnalle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio. Sen hyväksymisen yhteydessä valtuuston on hyväksyttävä myös taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi (suunnittelukausi). Talousarviovuosi on suunnittelukauden ensimmäinen vuosi.

Talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään kunnan toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet. Talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan. Talousarviossa ja -suunnitelmassa tai niiden hyväksymisen yhteydessä on päätettävä toimenpiteistä, joilla edellisen vuoden taseen osoittama alijäämä ja talousarvion laatimisvuonna kertyväksi arvioitu alijäämä suunnittelukaudella katetaan (alijäämän kattamisvelvollisuus).

Talousarviossa osoitetaan toiminnallisten tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot ja osoitetaan, miten toiminnan ja investointien rahoitustarve katetaan. Talousarviossa on käyttötalous- ja tuloslaskelmaosa sekä investointi- ja rahoitusosa (Kuntal 65.4 §). Kunnan toiminnassa ja taloudenhoidossa on noudatettava talousarviota (Kuntal 65.5 §). Muutoksista talousarvion sitoviin eriin päättää valtuusto.

Talousarviossa esitettyjen tavoitteiden, määrärahojen ja tuloarvioiden toteutumista seurataan vuosikolmenneksittain kaupunginhallitukselle ja -valtuustolle laadittavissa osavuosikatsauksissa. Lisäksi taloussuunnittelu kokoa kuukausittain talousraportin kaupunginhallitukselle (sis. kaupunki-, toimiala- ja tulosaluetasot). Kuukausiraportoinnin aikatauluista ja erityisistä raportoinnissa huomioitavista asioista tiedotetaan SAP -portaalin etusivulla.

Talousarvion toteutumisvertailu on osana kunnan tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laadintaa. Talousarvion toteutumisvertailusta on käytävä ilmi onko menot, tulojen lisäksi, muutoin rahoitettu talousarviossa määrättyllä tavalla (Kuntal 65.4 §). Muulla rahoituksella tarkoitetaan rahavarojen käyttöä ja muita maksuvalmiuden eriä rahoituslaskelmassa.

Kuntalain 67 §:n mukaan kirjanpitolain säännösten soveltamisesta antaa ohjeet kirjanpitolautakunnan kunta-jaosto. Kuntalain 68 § mukaan kunnan kirjanpidossa ja tilinpäätöksen laadinnassa noudatetaan kuntalain ja soveltuvin osin kirjanpitolain säännöksiä. Näitä sääntöjä sovelletaan myös talousarviota laadittaessa. Tilinpäätökseen kuuluvat tase, tuloslaskelma, rahoituslaskelma ja niiden liitetiedot sekä talousarvion toteutumisvertailu ja toimintakertomus.

Toimialojen toiminnan lähtökohtana ovat avoimuuden ja läpinäkyvyyden periaate ja avoimien rajapintojen käyttö. Toimintaa kuvaavat tiedot avataan julkisiksi siltä osin kuin tietosuoja- ym. lait sen sallivat. HRI (Helsinki Region Infoshare) palvelussa on avattu kaupungin tilinpäätökset, talousarviot ja investointisuunnitelmat vuodesta 2011 alkaen. Toimialat edistävät omalta osaltaan tietojen avaamista HRI-palvelussa.

Toiminnallisen tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden kehittäminen Vantaan kaupungin päätöksenteossa ja palveluissa valtuustokaudella 2013–2016

Valtuustokauden 2013–2016 strategiassa Vantaan kaupunki on sitoutunut tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseen toiminnassaan ja päätöksenteossään. Toimialat määrittelevät omat strategiaan pohjautuvat tavoitteensa vuosittain. Niiden toteuttamisen lisäksi toimialat edistävät tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta priorisoiden Valtioneuvoston tasa-arvo-ohjelman 2012–2015 kuntatyötä koskevat asiat. Tämä merkitsee muun muassa tasa-arvosuunnitteluvuorituksen laajenemista peruskouluihin, lähisuhde- ja perheväkivallan torjuntaa sekä tietoista sukupuolienäkökulmaa työllisyyden hoitamisessa ja osallisuuden edistämässä. Ennakoiva vaikutusten arviointi sisältää aina sukupuolivaikutusten arvioinnin.

Toimialojen yhteinen hyvinvointiryhmä Hyry sisällyttää tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusnäkökulman toimintaansa läpileikkaavalla tavalla.

Sekä tasa-arvolakia että yhdenvertaisuuslakia ollaan uudistamassa. Vantaan kaupungin tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmakokonaisuus ajantasaistetaan sen jälkeen, kun asianmukaiset lait on uudistettu.

1.4 Toimintaympäristö

Väestöennuste

Väestöennuste laaditaan vuosittain. Sitä tehtäessä otetaan huomioon edellisten vuosien väestökehitys ja arvioidaan tulevan kehityksen suuntaa. Koko kaupungin tasolla ennuste ulottuu vuoteen 2040 ja kaupungin osatasolla vuoteen 2024. Vuoden 2013 maaliskuussa ennusteesta tehdään ensimmäinen versio toimialojen palveluverkkosuunnittelun tarpeisiin. Virallinen väestöennuste valmistuu sen jälkeen, kun kaikki vuotta 2013 koskevat tiedot on saatu Tilastokeskuksesta.

Väestöennuste antaa kehitysnäkymän, jonka avulla toimialat voivat mitoittaa palvelunsa ja niiden vaatimat kustannukset kaupungin taloussuunnitelmassa ja varautua myös suunnitelmaa pidemmällä aikavälillä väestörakenteessa ja -määrässä tapahtuvien muutosten edellyttämiin kustannusmuutoksiin. Ennusteen ensi versio on käytettävissä maaliskuun lopulla ja lopullinen väestöennuste kesäkuussa osoitteessa

www.vantaa.fi/tietoa_vantaasta/tilastot_ja_tutkimukset/vaestoennusteet

Vuoden 2015 talousarviota ja vuosien 2015 - 2018 taloussuunnitelmaa laadittaessa otetaan lisäksi huomioon kunnassa asuvan vieraskielisen väestön määrä, ikärakenteen ja kieliryhmittäisen rakenteen kehitys siten kuin se on ennustettu "Vieraskielisen väestön ennuste Helsingin seudulla 2013 - 2030" -raportissa. Raportti on käytettävissä samassa osoitteessa kuin yleinen väestöennustekin.

2. Talousarvion ja sitovien tavoitteiden laadintaprosessi ja aikataulu

Talousarvion ja sitovien tavoitteiden laadinta etenee alla kuvatun aikataulun mukaisesti. Laadintaohjeen loppuun liitteeseen 1 on koottu talousarvion ja sitovien tavoitteiden laadintaprosessin oleelliset päivämäärät ja aineistojen palautusaikataulut valmistelutyön aikatauluttamisen helpottamiseksi.

20.3. Kaupunginvaltuuston iltakoulu: toimintaympäristöanalyysit

viikot 14-15 Kaupunginjohtajan kehysneuvottelut toimialoittain (materiaalien palautus 2 päivää ennen neuvottelua)

- Kajo 1.4.2014 klo 8.00–9.30
- Mato 2.4.2014 klo 8–11.30
- Konsas 4.4.2014 klo 9.00–11.00
- Sito 8.4.2014 klo 12.30–16.00
- Soster 9.4.2014 klo 13.00–16.00

7.4. Kaupunginhallitus: taloussuunnitelman laadintaohjeet

15.–16.5. Kaupunginvaltuuston seminaari: Sitovat tavoitteet, kaupunkitasoinen palveluverkkosuunnitelma (OVK I)

26.5. Kaupunginvaltuusto: lähete keskustelu taloussuunnitelman laatimiselle

9.6. Kaupunginhallitus: kehys ja sitovat tavoitteet vuodelle 2015

16.6. Kaupunginvaltuusto: kehys ja sitovat tavoitteet

13.8. Hankejoto IV; toimitila- ja kunnallistekniikan investointiohjelman valmistelu

29.8. Esitys henkilöstö- ja henkilöstömenosuunnitelmaksi toimitetaan henkilöstökeskukseen

viikot 35-36 Kaupunginjohtajan budjettineuvottelut toimialoittain (Huom! materiaalien palautus 2 päivää ennen neuvottelua)

- Kajo 27.8.2014 klo 13.00–14.30
- Konsas 28.8.2014 klo 12.30–15.30
- Soster 2.9.2014 klo 8.30–11.30
- Sito 3.9.2014 klo 8.30–11.30
- Mato 5.9.2014 klo 9.00–11.30

4.9. Kaupunginvaltuuston seminaari, käyttötalous

9.9. Hankejoto V; toimitila- ja kunnallistekniikan investointiohjelman valmistelu

11.9. Kaupunginvaltuuston iltakoulu, investointiohjelma

- 15.–16.9. Kaupunkisuunnittelu- ja teknisen lautakunnan investointiohjelman käsittely
 15.–16.9. Toimialojen talousarvioesitysten lautakuntakäsittelyt
 20.10. Kaupunginjohtajan esityksen julkistaminen; kaupungin YTR, lehdistötilaisuus, valtuuston TS- info 1
 23.10. TS-info 2: toimialojen esittelyt
 3.11. Ryhmien väliset TS -neuvottelut
 3.11. Kaupunginhallitus TS 2015–2018 esitys
 17.11. Kaupunginvaltuuston TS 2015–2018 päätös

viikot 48-49 Kaupunginjohtajan kolmannet toimialatapaamiset (Huom! materiaalien palautus 2 päivää ennen tapaamista)

- Soster 26.11.2014 klo 13.00–15.00
- Sito 27.11.2014 klo 13.00–15.00
- Konsas 3.12.2014 klo 13.00–15.00
- Mato 4.12.2014 klo 13.00–15.00

viikot 49-51 Lautakuntien ja liikelaitosten johtokuntien käyttösuunnitelmien käsittelyt

tammi 2015 Käyttösuunnitelmat tiedoksi kaupunginhallitukselle

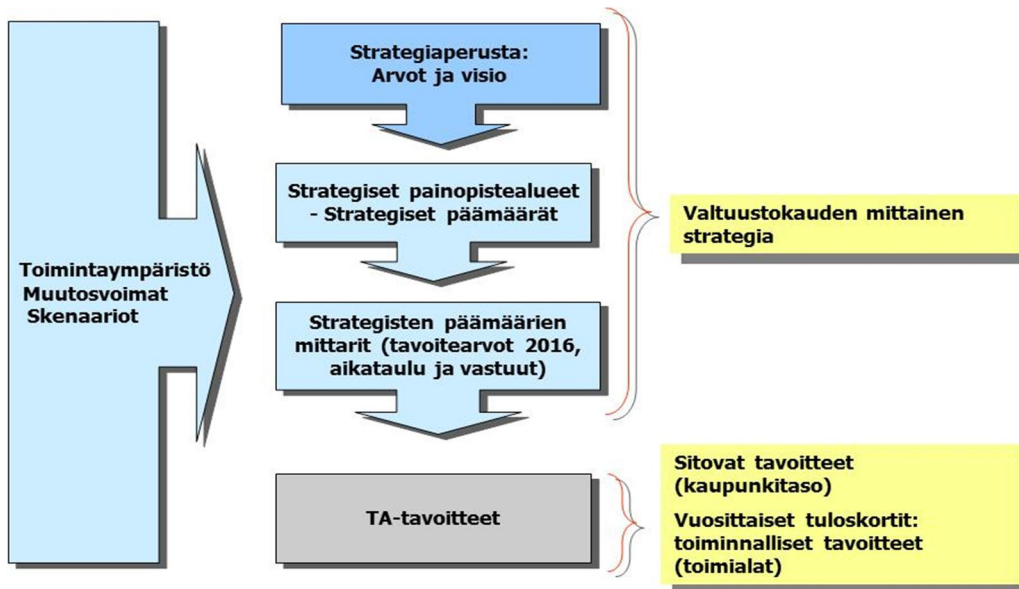
Kaupunginvaltuusto: lähetekeskustelu
taloussuunnitelman laatimiselle

3. Valtuustokauden 2013 – 2016 strategian toteuttaminen

3.1 Vantaalaisen strategiatyön malli

Kaupungin strategiamallia on uudistettu siten, että strategia laaditaan valtuustokauden mittaiseksi. Kaupunginvaltuusto hyväksyi 17.6.2013 § 7 valtuustokauden 2013 – 2016 strategian. Strategian keskeisen sisällön muodostavat painopistealueittain luokitellut strategiset päämäärät niille asetettuine mittareineen.

Kuvio: Strategiatyön malli valtuustokaudella 2013 – 2016

Uudistetussa strategiamallissa korostuvat pidemmän aikavälin tavoitteet ja samalla vuotuista suunnitteluprosessia on kehitetty siten, että sen avulla edetään johdonmukaisesti kohti strategisten päämäärien toteutumista. Johtamisessa strategia on tärkein ohjausväline organisaation kaikilla tasoilla.

Valtuustokauden strategiaa toteutetaan valtuustotasoisten sitovien tavoitteiden sekä toimialojen tavoitteiden ja tulokorttien kautta. Sitovat tavoitteet ovat valtuustossa talousarviokäsittelyn yhteydessä hyväksyttäviä toiminnallisia ja taloudellisia tavoitteita, jotka edistävät valtuustokauden strategisten päämäärien toteutumista vuositason tasolla. Kaikista strategisista päämääristä ei johdeta sitovia tavoitteita valtuustokauden jokaiselle vuodelle, mutta näitäkin päämääriä toteutetaan toimialojen ja tulosalueiden tavoitteiden ja tulokorttien kautta. Tulokorteissa esitetään, miten valtuustokauden päämäärien edistäminen etenee vuosittain.

Sitovat tavoitteet valmistellaan yhteistyössä toimialojen kanssa ja ne mittaroidaan selkeästi. Mittareille laaditaan lähtötasot (vuosi 2013, viimeisin tieto) sekä tavoitetasot vuodelle 2015, ottaen samalla huomioon vuodelle 2016 asetettujen strategisten päämäärien tavoitetasot. Kaupunkitason sitovat tavoitteet sisällytetään toimialojen tulokortteihin sen mukaan, kuinka ne vastuutetaan.

Toimialojen ja tulosalueiden tulokorttien laadintaohjeet ovat kohdassa 3.2.

Raportointi ja seuranta tehdään strategiamallissa seuraavasti:

Kaupunginvaltuustolle ja -hallitukselle:

- valtuustokauden strategia 2 krt/valtuustokausi
- strategisten päämäärien mittarit 1 krt/vuosi
- sitovat tavoitteet (Kuntal 65 §) 3 krt/vuosi

Lautakunnille:

- kaupunkitason sitovat tavoitteet ja toimialan toiminnalliset tavoitteet 3 krt/vuosi

Valtuustokauden strategian yhteydessä päätettiin ne kaupunkitasoiset ohjelmat, joita tullaan valtuustokaudella laatimaan tai joista tullaan tekemään väliarviointi. Laadittavien ohjelmien tulee tukea strategisten päämäärien toteutumista. Pääsääntöisesti vain strategian yhteydessä päätetyt ohjelmat tuodaan valtuuston käsitteilyyn. Myös toimialatasoisten kehittämissuunnitelmien tulee toteuttaa valtuustokauden strategiaa.

Ohjelmien ja kehittämissuunnitelmien toteuttaminen sovitetaan kunkin taloussuunnitelmakauden taloudellisiin mahdollisuuksiin. Ohjelmien sisältämien toimenpiteiden resursoinnista päätetään talousarvion yhteydessä.

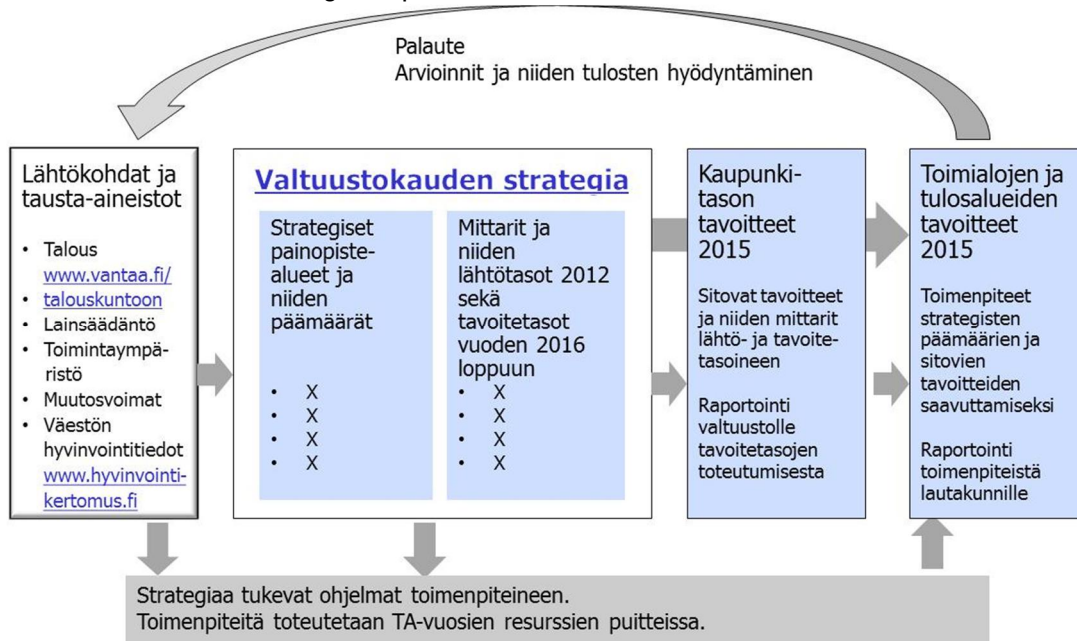
Toimintamallin tarkoituksena on parantaa ohjelmatyön ja sen sitomien resurssien vaikuttavuutta sekä strategia-yhteyttä. Ohjelmien raportoinnista ohjeistetaan erikseen.

Toimialat laativat esityksensä kaupunkitason sitoviksi tavoitteiksi vuodelle 2015 kaupunginjohtajan kehysneuvotteluihin, jotka pidetään huhtikuussa viikoilla 14 – 15.

3.2 Toimialojen tavoitteet

Toimialojen ja tulosalueiden tulokorteilla esitetään toimenpiteet ja tavoitteet, joilla edetään vuosittain kohti kaupungin strategian mukaisia päämääriä. Toimialojen tulokortit laaditaan valtuustokauden strategian, kehysten ja sitovien tavoitteiden, talouden tasapainottamis- ja velkaohjelman (TVO) sekä toimialojen toiminnan muiden keskeisten tavoitteiden pohjalta. Lisäksi huomioidaan valtuustokauden strategiassa päätetyt ohjelmat ja hyvinvointikertomuksesta johtuvat toimenpiteet.

Kuvio: Toimintamalli strategisten päämäärien edistämiseksi vuosittaisten tavoitteiden kautta

Talousarvion käyttötalousosassa esitetään toimialoittain ja tulosalueittain vuoden 2015 keskeiset tavoitteet, jotka edistävät kaupungin strategisten päämäärien ja sitovien tavoitteiden sekä talouden tasapainottamis- ja velkaohjelman toteutumista. Tavoitteet mittaroidaan ja niille määritellään lähtö- ja tavoitetasot vuodelle 2015 ottaen samalla huomioon vuodelle 2016 asetettujen strategisten päämäärien tavoitetasot. Kaupunkitason sitovat tavoitteet sisällytetään toimialojen tulokortteihin sen mukaan, kuinka ne on vastuutettu.

Toimialat laativat tulokortin toimialalta sekä tulosalueilta. Tulokorttien laatimiseksi TS-ohjeiden liitteinä ovat Vantaan strategisen johtamisen työvälineiden mukaiset tulokorttien työpohjat (LIITE 4 ja LIITE 5, sis. 2 välilehteä). Tulokortti esitetään joko valtuustokauden strategian painopistealueiden tai BSC-näkökulmien mukaan jaoteltuina. Tulokorttipohjia voidaan myös täydentää toimialan / tulosalueen tarpeiden mukaan, esim. lisäämällä toimialan tulokortille toimenpide-sarake. Toimialan tulokortti liitetään toimialan taloussuunnitelmaan (käsitteily Itk:ssa, mutta ei sisällytetä sellaisenaan TA-kirjaan).

Toimialat laativat tiiviin selostuksen tulokorttinsa keskeisistä tavoitteista taloussuunnitelman käyttötalousosan Toimiala yhteensä -kohtaan.

Lisäksi toimialat esittävät taloussuunnitelman käyttötalousosan Toimiala yhteensä –kohdassa keskeiset (5 – 6 kpl) tavoitteensa, jotka edistävät kaupungin strategisten päämäärien toteutumista vuonna 2015. Taulukkopohja ([LIITE 7](#)).

Toimialat esittävät taloussuunnitelman käyttötalousosassa tulosalueidensa keskeiset tavoitteet taloussuunnitelmakaudelle ja vuodelle 2015.

Käyttösuunnitelmaan liitetään toimialan ja tulosalueiden tulokorttien tiivistelmät ([LIITE 6](#), sis. 2 diaa). Myös tulokortin tiivistelmä on mahdollista esittää joko valtuustokauden strategian painopistealueiden tai BSC-näkökulmien mukaan jaoteltuna. Tavoitteet ja toimenpiteet on kytkettävä määrärahoihin siten, että viimeistään käyttösuunnitelmassa sitovien tavoitteiden resurssit ovat määriteltynä.

3.3 Toiminnan kuvaus ja toimintaympäristön muutokset

Toiminnan kuvaus -kohdassa toimialat esittelevät tiiviisti keskeiset tehtävänsä, organisaationsa sekä toiminnassaan tapahtuvat muutokset.

Valtuuston 17.6.2013 hyväksymä valtuustokauden 2013 - 2016 strategia on voimassa vuoden 2016 loppuun, käytännössä valtuustokauden strategia ohjaa vielä myös vuoden 2017 tavoitteiden valmistelua. Vuonna 2017 aloittava seuraava valtuusto hyväksyy seuraavan valtuustokauden strategian. Välivuosina arvioidaan olennaiset toimintaympäristön muutokset talousarvion valmistelun näkökulmasta (väestö, lainsäädäntö jne).

Analyysissä tarkastellaan erityisesti ulkoista toimintaympäristöä: mahdollisuudet, uhat ja riskit. Aikajana on taloussuunnitelmakausi. Keskeiset toimintaympäristön muutokset esitellään toimialoittain kaupunginvaltuuston iltakoulussa 20.3.2014 sekä kaupunginjohtajan toimialatapaamisissa keväällä 2014.

Keskeiset toimintaympäristön muutokset kuvataan taloussuunnitelman käyttötalousosassa. Niitä hyödynnetään taloussuunnitelman valmistelussa.

Toimialat laativat lyhyen kuvauksen toiminnastaan taloussuunnitelman käyttötalousosan Toimiala yhteensä -kohtaan.

Toimialat laativat kuvauksen toimintaympäristönsä muutoksista kaupunginvaltuuston 20.3.2014 iltakouluun.

Toimialat laativat lyhyen yhteenvedon taloussuunnitelman käyttötalousosan Toimiala yhteensä -kohtaan toimintaympäristöanalyysiensä keskeisistä tuloksista.

3.4 Talouden tasapainottamis- ja velkaohjelman toteuttamisen edistäminen

Talouden tasapainottamis- ja velkaohjelma hyväksyttiin kaupunginvaltuustossa 18.6.2012 § 13. Ohjelma sisältää suunnitelman tavoitteellisesta käyttötalouden kehityksestä vuosille 2013 - 2016 sekä tavoitteellisesta investointitasosta kymmenelle vuodelle.

Ohjelmassa on esitetty vuosia 2013 - 2016 koskevia toimenpiteitä, joiden avulla käyttötalouden menokehitystä hillitään ja investointitasoa lasketaan. Lisäksi ohjelmassa on esitetty pidemmällä aikavälillä vaikuttavia kehittämislinjauksia ja aloitettavia selvityksiä, joiden avulla kaupungin kilpailukykyisyys pyritään varmistamaan myös pidemmällä tähtäyksellä tulopohjan vahvistamisen ja toiminnan kustannustehokkuuden varmistamisen kautta.

Talouden tasapainottamis- ja velkaohjelman toimenpiteitä alettiin toteuttaa syksystä 2012 alkaen ja toimenpiteiden toteuttaminen jatkuu taloussuunnitelmakaudella 2015 – 2018.

Toimialat laativat tiiviin selvityksen taloussuunnitelman käyttötalousosan Toimiala yhteensä -kohtaan siitä, miten ne edistävät talouden tasapainottamis- ja velkaohjelman toimenpiteitä vuonna 2015.

3.5 Itsearviointien tulokset

Valtuustokauden strategiassa on linjattu että toimintaa ja tuloksia arvioidaan ja kehitetään säännöllisesti CAF -itsearviointimallin (Common Assessment Framework) avulla. Toimialat, tulosalueet ja sellaiset tulosityksiköt, joilla on käytössään oma budjetti, laativat CAF -kysymysten pohjalta tehdyn oman toiminnan kuvauksen vähintään kerran valtuustokaudessa. Itsearviointien tulosten hyödyntäminen on yhtenä lähtökohtana koko valtuustokauden strategiaan ja strategisten päämäärien saavuttamiseen. Vantaalla on käytössä myös oma CAF –sovellus, jonka käyttö tukee kaupungin strategian toteuttamista.

CAF -kysymysten pohjalta tehty toiminnan kuvaukset ja itsearviointit tehdään valtuustokaudella 2013 – 2016 kolmessa eri vaiheessa siten, että vuoden 2014 aikana kuvataan ja arvioidaan kumppanuudet ja resurssit, prosessit sekä yhteiskuntavastuutulokset. Vuoden 2015 aikana kuvataan ja arvioidaan johtaminen, henkilöstö ja henkilöstötulokset ja vuoden 2016 aikana kuvataan ja arvioidaan strategiat ja toiminnan suunnittelu, asiakas- ja kuntalaistulokset sekä keskeiset suorituskykytulokset. Näiden arviointien tuloksia voi hyödyntää myös toimintaympäristön kuvauksen laadinnassa. Arviointia seuraavana vuotena lautakunnan talousarvioesityksiin tuodaan se, mitä johtopäätöksiä arvioinnin perusteella on nostettu toiminnan kehittämiseen.

Toimialat esittävät taloussuunnitelman käyttötaloussosan Toimiala yhteensä -kohdassa mitkä ovat vuoden 2014 itsearvioinneissa nousseet priorisoidut kehittämiskohteet koskien CAF –arviointikohtia ”Kumppanuudet ja resurssit” sekä ”Prosessit”. Lisäksi toimialat selostavat lyhyesti keskeisten yhteiskuntavastuutulosten kehittymistä.

Lisätietoja luvun 3 sisältöalueista antavat:

Christa Salovaara-Karstu 09 839 22144, Eija Säilä 09 839 28480 ja Jouko Virnes 09 839 23313

4. Kaupunkitasoinen palveluverkkosuunnittelu

Kaupunkitasoinen palveluverkkosuunnittelun tavoitteena on TVO:n linjan mukaisesti edistää toimialojen palveluverkkojen yhteistarkastelua, tilojen yhteiskäyttöä ja palveluverkkojen uudistamista sekä tehostaa tilajärjestelyitä.

Kaupunkitasoinen palveluverkkosuunnittelun kehittämis- ja koordinoitavastuu on taloussuunnittelun tulosalueella. Palveluverkkosuunnittelu on kiinteä osa taloussuunnitteluprosessia. Koordinointi tapahtuu vuonna 2014 toimialojen kanssa vuorovaikutteisesti workshop- tilaisuuksissa luvussa 4 esitetyn aikataulun mukaisesti.

Toimialat päivittävät voimassa olevan, valtuuston 18.11.2013 hyväksymän investointisuunnitelman palvelutarpeiden muutoksiin sekä palveluverkkosuunnitelmaan perustuen. Toimiala esittää muutokset toimitilainvestointiohjelmaansa tilakeskuksen hankevalmisteluyksikön ohjeistuksen mukaisesti erillisillä hankekorteilla. Hankevalmisteluyksikkö valmistelee toimialojen toimitilainvestointiesityksistä koosteen, jota käsitellään palveluverkkosuunnittelun workshoppeissa ja hankejotoissa.

Palveluverkkosuunnitteluprosessissa valmistellut toimialojen toimitilainvestointiesitykset (päivitykset) käyttötalousvaikutuksineen käsitellään lautakunnissa talousarviokäsittelyn yhteydessä.

Kaupunkitasoinen investointiryhmä (hankejoto) sopeuttaa investointiesityksen investointikehykseen käymällä yksityiskohtaisesti läpi toimitila- ja kunnallistekniikan investointiesitysten päivitykset ja päättämällä keskeisistä taloussuunnitelmakauden hanke-esityksistä TVO:ssa sovittujen priorisointiperiaatteiden mukaisesti. Hanke-esitys sisällytetään kaupunginjohtajan taloussuunnitelmaesitykseen 2015–2018.

Kevään 2014 aikana valmistellaan toimialan investointisuunnitelman päivityksen lisäksi kaupunkitasoinen palveluverkkosuunnitelma vuosille 2014–2023, johon kootaan toimialojen johtopäätökset palveluverkojensa nykytilasta, palvelutarpeiden muutoksista sekä palveluverkkojen kehittämistarpeista ja tavoitetilasta. Kaupunkitasoinen palveluverkkosuunnitelma 2014–2023 ohjaa vuotuista toimialojen toimitilainvestointiohjelman päivittämistä suunnitelmakaudella.

Lisätietoa palveluverkkosuunnittelusta antaa Kirsi Vatén 09 8392 2718

4.1 Vantaan palveluverkon toimipaikkatiedot

Vantaan palveluverkon toimipaikkatiedot on koottu yhteen tietokantaan. Tietokanta sisältää nykyiset, luovutettavat ja uudet palveluverkon toimipisteet. Tietoja käytetään mm. palveluverkkojen suunnitteluun sekä taloussuunnitelman palveluverkkokarttojen laadintaan. Liitteenä on palveluverkkokarttojen tietokantarakenne sekä ohjeet päivittämisestä. ([LIITE 8](#)).

Toimialoilla on nimetyt palveluverkkotietokannan ylläpitäjät. Ylläpitäjälle toimitetaan viiveettä tiedot palveluverkon palvelupisteiden muutoksista. Vantaan palveluverkon tietokannan tulee olla jatkuvasti ajan tasalla.

Keskeiset peruspalveluja kuvaavat kartat sisällytetään kaupunginvaltuuston päättämässä muodossa talousarvion 2015 ja taloussuunnitelman 2015 – 2018 liitteeksi.

Toimialojen toimitilaesitysten laatimista on ohjeistettu tarkemmin taloussuunnitelman laadintaohjeiden investointiosassa kohdassa 9.2

4.2 Talousarviokirjan karttaliitteet

Talousarviokirjaan liitetään kartat keskeisistä peruspalveluista. Jos toimialalla on ehdotuksia uusiksi tai korvaaviksi kartoiksi, ottakaa yhteyttä Kirsi Vateeniin 15.8.2014 mennessä. Toimialojen ehdotukset käsitellään taloussuunnittelussa.

Toimiala ilmoittaa kunkin palveluverkkokartan otsikon ja sen sisältämät palveluverkkoa koskevat tiedot (eli palvelukartan koodit/kartta). Kukin palveluverkkokartta koostuu toimialan ilmoittamien palvelukartan kooditietojen perusteella. Tietokannan tiedot tulee olla tarkistettuna 26.9.2014 mennessä.

Toimialalla huolehditaan palveluverkkokartoille tulevien selitetekstien ylläpidosta (kartalle tuotavat tekstit poimitaan selite_kartalla ja selite_kartalla-ruotsi sarakkeista) sekä tekstien ruotsintamisesta. Ruotsinkielisten käännösten pitää olla valmiina palvelukartan tietokannassa (selite_kartalla_ruotsi) 26.9.2014 mennessä.

5. Henkilöstösuunnitelman ja henkilöstömenojen suunnitteluohje 2015 – 2018

Henkilöstö- ja henkilöstömenosuunnitelman 2015 - 2018 lähtökohtana ovat talouden tasapainottamis- ja velkaohjelmassa sovitut tavoitteet sekä kaupunginjohtajan kehys- ja budjettineuvotteluissa sovitun mukaiset henkilöstömäärät. Lisäksi suunnitelman tulee perustua edelliseen, vuoden 2014 henkilöstösuunnitelmaan. Henkilöstösuunnitelmaan sisällytetään sekä kaupungin palveluksessa oleva henkilöstö että henkilöstövuokrausyritysten kautta työskentelevä henkilöstö. Lähtökohtana on, ettei henkilöstömäärä kasva vuoden 2014 tasosta. Henkilöstösuunnitelma perustuu palvelutarpeille, priorisoiden lakisääteisiä palveluja. Seure Henkilöstöpalvelut Oy:n käyttö lyhytaikaisissa sijaisuuksissa lisääntyy siten, että valtaosa alle neljän kuukauden työsuhteisistä sijaisista palkataan sen kautta.

Vuoteen 2018 mennessä Vantaan kaupungin nykyisestä henkilöstöstä jää eläkkeelle tai eroaa muusta syystä kaupungin palveluksesta 23 %:a henkilöstöstä. Henkilöstön eläköitymisen ja muun lähtövaihtuvuuden varalle on oltava valmiina suunnitelma siitä, millä muulla tavalla ja /tai muulla osaamisella tehtävät voidaan järjestää uudelleen, ilman että kaikkia vakansseja/tehtäviä täytetään rekrytoimalla uusi henkilö lähteneen tilalle.

Toimialakohtainen henkilöstö- ja henkilöstömenosuunnitelma [LIITE 9](#)

Toimiala laatii henkilöstösuunnitelman ja henkilöstömenosuunnitelman vuosille 2015–2018 osana taloussuunnitelmaa 2015–2018

Toimialojen tulee ennakoida henkilöstön määrää, rakennetta ja osaamista suhteessa toiminnan ja siinä tapahtuvien muutosten tarpeisiin. Suunniteltavalle henkilöstömäärälle tulee varata määrärahat huomioiden toimialalle annettu kehys. Rekrytoinnin tulee olla suunnitelmallista. Henkilöstön eläköitymisen ja muun lähtövaihtuvuuden varalle on oltava valmiiksi dokumentoitu osaamis- ja henkilöstörakenteen korvaussuunnitelma, jossa kuvataan miten toimialan sisällä vapautuvat resurssit kohdennetaan ja minkälaisella tehtäväkuvalla vakanssit täytetään uudelleen. Korvaussuunnitelmaa laadittaessa on huomioitava pääkaupunkiseudun nykyisillä

työmarkkinoilla olevien ammattiryhmien volyymi ja oppilaitoksista vuosittain valmistuvien lukumäärä sekä eri tutkintojen tuottama osaaminen eli työvoiman saatavuus.

Tulosalueiden henkilömäärään liittyvät mahdolliset lisäämispaineet ja osaamistarpeet tulee tasapainottaa ja priorisoida ensisijaisesti toimialan sisällä tulosalueiden välisillä vakanssiirroilla mm. eläköitymisen ja muun lähtövaihtuvuuden vuoksi tyhjentyvillä vakansseilla. Myös henkilösiirrot ja tehtävien uudelleen järjestely tulosalueiden välillä tulee mahdollistaa se, ettei toimialan henkilöstösuunnitelmassa lähtökohtaisesti ole lisäystä vuoden 2014 henkilöstösuunnitelmassa vahvistettuun henkilöstömäärään.

Lisäksi toimialatasoiseen henkilöstösuunnitelmaan on kirjattava mahdolliset tuotannollisista ja terveysperusteisista uudelleensijoituksista johtuvat siirtotarpeet. Rekrytointitilanteessa tulee ensimmäiseksi selvittää, onko terveydellisistä tai tuotannollisista syistä johtuvalle uudelleensijoitukselle tarvetta, myös vakanssin tehtäväkuva ja perustiedot tulee tarkistaa henkilöstösuunnitelman mukaisiksi ennen täyttöluvan hakemista, lähtökohtaisesti kuitenkin jo henkilöstösuunnitelmassa. Lakisääteisiä kelpoisuusehtoja ei saa tiukentaa.

Tulosalueen henkilöstö- ja henkilöstömenosuunnitelma

Koska toimialatasoinen henkilöstösuunnitelma on yhteenveto tulosalueiden henkilöstösuunnitelmista, tulosalueen tulee päivittää vuoden 2014 henkilöstösuunnitelmansa siten, että vuoden 2015 henkilöstösuunnitelman pohjana ovat talouskehys ja tuottavuusvaateet. Tulosaluetasoinen henkilöstösuunnitelma tulee sisältää kokonaissuunnitelman siitä, mitkä vakanssit, millä tehtäväkuvilla tullaan jatkossa korvaamaan samanlaisina, mitkä erilaisella tehtäväkuva- ja osaamisprofiililla ja mistä vakansseista luovutaan tehtävien uudelleen järjestelyiden kautta kokonaan.

Tulosaluetasolla on keskeistä tunnistaa perustehtävään tarvittava osaaminen ja sen jälkeen tehdä johtopäätöksiä siitä, millainen on optimaalinen henkilöstörakenne ja minkälaisessa aikataulussa muutos saadaan toteutettua. Henkilöstösuunnitelmaan dokumentoidaan, miten tavoiteltuun henkilöstörakenteeseen voidaan päästä ja millaisella aikataululla.

Tulosaluejohtaja päättää, tehdäänkö tulosalueella vain tulosaluetasoinen henkilöstösuunnitelma vai tekevätkö kaikki tai osa tulosyksiköistä – esimerkiksi henkilöstömäärältään suuret tai muutosten edessä olevat – myös tulosyksikkötasoinen henkilöstösuunnitelman.

Ohjeet tulosalue- ja tulosyksikkötasoinen henkilöstösuunnitelman tekemiseen löytyvät Avaimesta 24.3.2014 alkaen:

http://avain.vantaa.fi/palvelut/henkilosto/johtaminen_ja_tyoyhteisot/johtaminen/osaamisen_varmistaminen

Toimialan ja tulosalueiden lopulliset henkilöstösuunnitelmat lähetetään henkilöstökeskukseen budjettineuvottelujen jälkeen 8.9.2014 mennessä anne-maria.kuronen@vantaa.fi.

6. Taloussuunnitelman 2015 – 2018 laadinta ja perustelut

6.1 Toiminta ja talous

Taloussuunnitelman laadinta etenee luvussa 2 esitetyn sekä laadintaohjeen lopussa liitteenä 1 olevan tarkemman aikataulun mukaisesti. Käyttötalouden suunnittelua ohjaavat kaupunginjohtajan kehys- ja talousarvioneuvottelut. Investointiohjelman laadintaa ohjaavat palveluverkkosuunnittelun uusi toimintamalli sekä talouden tasapainottamis- ja velkaohjelman mukaiset päätökset investointien priorisoinnista ja investointitasoista.

Kaupungin haastavassa rahoitustilanteessa korostuvat strategisen suunnittelun merkitys, toimintaympäristön muutosten tuntemus sekä palvelujen tuotantotapojen - ja nykyisen toiminnan uudelleenarviointi keväällä 2014 hyväksytyjen palvelulinjausten mukaisesti. Määrärahojen käyttö tulee kohdentaa palvelujen tuottamisen kannalta välttämättömiin, kuten sopimuksiin sidottuihin, lakien säätämiin sekä valtuuston päättämiin tehtäviin. Toimenpiteitä suunniteltaessa tulee etsiä keinoja, joilla on vaikutusta myös seuraavan suunnitelma-kauden toimintamenoihin. Maksut ja taksat tarkistetaan ja valmistellaan päätösvaltaisen toimielimen päätettäväksi erikseen talousarvioprosessin yhteydessä. Maksuja ja taksoja korotetaan kustannusten nousua vastaavasti. Toimintatuottojen budjetoinnissa on huomioitava em. maksujen ja taksojen korotukset, volyymin muutokset sekä kertaluontoiset myyntituotot.

Vuoden 2015 talousarvion ja suunnitelmakauden 2016–2018 laadinnan pohjana ovat valtuustokauden strategia sekä talouden tasapainottamis- ja velkaohjelma, jossa käyttötalousmenojen kaupunkitasoiseksi vuosittaiseksi kasvuksi on määritetty 1,5 % ja kaupungin vuosittaiseksi investointitasoksi 90 milj. euroa. Talousarvion laadinnan tulee lisäksi perustua vuoden 2014 käyttösuunnitelman kriittiseen läpikäyntiin, päätettyihin ja tiedossa oleviin organisatorisiin ja toiminnallisiin muutoksiin, kaupunginhallituksen kehyspäättökseen sekä vuoden 2014 ennusteiden perusteella tehtyihin johtopäätöksiin.

Suunnitelmavuodet 2016 - 2018 budjetoidaan talouden tasapainottamis- ja velkaohjelmaan sekä kaupunginhallituksen kehyspäättökseen perustuen. Suunnitelmavuosien budjetoinnissa huomioidaan tiedossa olevat rakenteelliset ja toiminnalliset uudistukset sekä henkilöstösuunnitelmassa esitetyt luvussa 5 muutokset.

6.2 Käyttötalousosan sisältö

Kaupunginhallitus päättää 9.6.2014 taloussuunnitelman kehyksestä TS 2015 - 2018. Kehyspäättös annetaan toimialoille sekä tulojen että toimintamenojen osalta. Toimialojen on noudatettava päätettyä kehystä taloussuunnitelmaesityksiä laadittaessa. Taloussuunnitelma laaditaan vuosille 2015 – 2018, josta ensimmäinen on talousarviovuosi.

Käyttötalouden budjetointiperiaatteet

Bruttoperiaatteella tarkoitetaan sitä, että tulot ja menot sisällytetään talousarvioon ja -suunnitelmaan bruttomääräisinä eli menoja ei vähennetä tuloista.

Nettoperiaatteella tarkoitetaan sitä, että valtuusto päättää sitovaksi eräksi tulojen ja menojen erotuksen (toimintakatteen). Nettobudjetoidut tehtäväalueet/yksiköt budjetoidaan aina omana talousarviokohtanaan käyttötalousosaan. Talousarvion loppusummaan sisältyvät näiden yksiköiden bruttotulot ja -menot, vaikka valtuusto päättää sitovaksi määrärahasi tai tuloarvioksi toimintakatteen.

Talousarvio 2015 valmistellaan 2014–2017 sitovuustasojen mukaisesti. Vuoden 2014 aikana toteutetut tai päätetyt organisatoriset muutokset tulee huomioida taloussuunnitelman valmistelussa.

Käyttötalousosan sisältö

Käyttötalousosassa valtuusto osoittaa asetettujen toiminnallisten tavoitteiden toteuttamisen edellyttämät määrärahat ja tuloarviot. Nettobudjetoitujen toimintojen ja liikelaitosten osalta valtuusto päättää toimintakatteen tavoitteista yksiköittäin. Talousarvioesitykset tulee valmistella mahdollisimman tarkalla tasolla jo talousarviovaiheessa, jotta valmistelun aikana päätetyt muutokset voidaan kohdistaa tarkoituksenmukaisesti.

Käyttötalouden perustelut annetaan tehtäväalueittain. Perusteluilla pyritään osoittamaan annettujen tehtävien ja määrärahan käyttötarkoituksen riippuvuussuhde. Tehtäväaluekohtaiset perustelut muodostavat samalla vuosikolmanneksittain toteutuneesta toiminnasta annettavan raportoinnin perustan.

Perustelut sisältävät mm. toiminnan kuvauksen, strategisista päämääristä ja sitovista tavoitteista johdetut toimialan toiminnalliset tavoitteet ja toimenpiteet, toiminnan keskeisen muutokset ja palvelujen kehittämisen TS-kaudella sekä määrärahan käyttötarkoitusta kuvaavat ja täydentävät muut perustelut sekä tunnusluvut / mittarit. Käyttötalousosan tekstien sisältöä on kuvattu tarkemmin kohdissa 3.2 – 3.5 ja taloussuunnitelman laadintaohjeiden liitteenä olevissa mallipohjissa "Toimiala yhteensä" ja "Tehtäväalue yhteensä". ([LIITE 2](#) ja [LIITE 3](#))

Talousarviokirjassa kaupunkitason tuloslaskelma esitetään kaikkien suunnitelmavuosien osalta. Kaikkien toimialojen, liikelaitosten ja rahastojen talousarvio ja taloussuunnitelmavuodet tulee suunnitella riittävällä tarkkuudella tilihierarkian suhteen. Budjettiluvut syötetään talousarvio- ja käyttösuunnitelmavaiheissa aina tilitasolle, ei tiliryhmätasolle.

Kaikissa talousarvion valmistelu- ja päätösversioissa käyttötalousosa sisältää tuloslaskelman, jossa esitetään tiedot edellisestä tilinpäätöksestä, kuluvan vuoden talousarviosta, talousarvioesityksestä 2014 ja suunnitelmavuosista 2015 - 2017.

Tehtäväalueetasolla esitetään tuloslaskelma, jossa vertailutietoina ovat kuluvan vuoden talousarvio sekä edellisen vuoden tilinpäätös.

6.3 Talousarvion tunnusluvut

Taloussuunnitelman käyttötalousosan tulosaluetaisten toiminnan ja talouden tunnuslukujen valinnassa painotetaan kaupungin tunnuslukuluokittelun mukaisesti laatua ja vaikuttavuutta sekä tuottavuutta ja tehokkuutta kuvaavia tunnuslukuja. Taloussuunnitelmassa esitettävät tunnusluvut ovat kaupunginvaltuuston- hallituksen, lautakuntien ja toimialojen ylimmän johdon työkaluja. Käyttösuunnitelmaan voidaan sisällyttää tarkennetut tunnusluvut.

Toimialoilla tunnuslukujen kehittämisen tavoitteena tulee olla mittariston yhtenäistäminen sekä tuottavuuden ja vaikuttavuuden seurannan parantaminen. Kaupunkitasoiset tuottavuusmittarit laadittiin vuonna 2012 ja ne sisällytetään edelleen vuoden 2015 talousarvioon.

Toimialat valmistelevat käyttötalousosan tulosaluetaiset, ylimmän johdon kaupunkitason näkökulmasta olennaisimmat tunnusluvut kaupungin voimassa olevan suosituksen mukaisesti painottaen laatua ja vaikuttavuutta sekä tuottavuutta ja tehokkuutta käsitteleviä tunnuslukuja. Tulosaluetta kohti tunnuslukujen maksimimäärä on 20 kappaletta.

6.4 Käyttötalouden budjetointiohjeet

6.4.1 Toimintatuottojen budjetointi

Toimintatuotot arvioidaan parhaan mahdollisen tiedon perusteella. Toimintatuottojen budjetoinnissa on huomioitava maksujen ja taksojen korotukset, volyymin muutokset sekä kertaluontoiset myyntituotot. Jatkovuosille 2016 -2018 on huomioitava kustannustason nousut sekä volyymien aiheuttamat muutokset.

Sisäisiä tuloja budjetoidessa on varmistettava, että sitä vastaava meno on budjetoitu ostavalla yksiköllä. Sisäisten tulojen ja menojen on täsmättävä kaupungin tuloslaskelmassa.

6.4.2 Henkilöstömenosuunnittelu

Palkat ja palkkiot budjetoidaan SAP -henkilöstömenosuunnittelun kautta. Toimialat tarkistavat budjetoidut toimet seuraavaa prosessia noudattaen.

Henkilöstöpalvelusihteerit ovat toimittaneet helmikuun alussa organisaation täyttösuunnitelman tarkistettavaksi esimiehille. Täyttösuunnitelma on raportti SAP HR:n organisaatioyksiköiden budjetoiduista toimista ja niiden tilasta. Tarkistetut täyttösuunnitelmat on palautettu henkilöstöpalvelusihteereille, jotka päivittävät tiedot SAP HR:ään. Nämä korjaukset sisältyvät maaliskuussa 2014 ladattuun palkanmaksun mukaisiin budjetoituihin toimiin.

Vuoden 2015 talousarviota varten SAP henkilöstömenosuunnitteluun ladataan maaliskuun 2014 palkanmaksun mukaiset budjetoidut toimet. Se sisältää esimiesten ilmoittamat täyttösuunnitelmiin tehdyt muutokset ja korjaukset. Ennen latausta tehdään Hijat – SAP HR –erityisajo, joka päivittää kustannustenjakotiedot niistä budjetoiduista toimista, jotka kohdentuvat usealle yksikölle. Budjetoiduista toimista tarkistetaan täyttösuunnitelman tarkastamisen jälkeen tulleet, päätöksiin (mm. täyttölupa ja nimikkeen muutos) perustuvat muutokset. Korjauspyynnöt toimitetaan Riku Hotaselle ja Annaliisa Heikkiselle. Uudet budjetoidut toimet, joille on täyttölupa, täytetään erillinen excel –lomake [LIITE 10](#). Lomake toimitetaan taloussuunnitteluun Kimmo Puraselle, joka ajaa aineiston toimialan henkilöstömenosuunnitteluun.

Palkat ja palkkiot, joille ei ole budjetoitua toimea, budjetoidaan lukittujen tilien lomakkeen kautta. Toimialoja kannustetaan käyttämään ensisijaisesti budjetoitujen toimien lomaketta kaikkien vakinaisten vakanssien budjetoimiseen. (Palkankorotus laskettava lukittujen tilien kautta budjetoitaessa erikseen)

Taloussuunnittelu lähettää tiedon toimialoille, milloin tiedot ovat tarkistettavissa, sekä ohjeen korjaustarpeiden ilmoittamisesta ja uusien budjetoitujen toimien perustamisesta järjestelmään.

Yleiskorotukset ja järjestelyvaraerät

Voimassa olevan työehtosopimuksen palkankorotus on 0,3 % ajalle 1.7–31.12.2015, mutta opetushenkilöstön työehtosopimuksen (ovtes) piirissä oleville 0,4 %. Palkankorotuksesta on jaettu 0,1 % keskitetysti vuosilomauudistuksesta johtuen. Opettajilla ei ole vuosilomaa, joten heillä korotus on 0,4 %.

Palkankorotuksen kokovuotisena vaikutuksena budjetoidaan 0,15 % ja opetushenkilöstölle (ovtes) 0,2 %. Järjestelmä laskee korotuksen vain budjetoitujen toimien syöttölomakkeella. Lukittujen tilien kautta syötettävään palkkoihin vaikutus on laskettava ennen budjetointia erikseen.

Lisäksi vuodelle 2014 kohdistuva euromääräinen/ henkilö palkankorotus astuu voimaan vasta 1.7.2014. Siten sen palkankorotuksen vuosivaikutus on budjetoitava kokonaisuudessa lukittujen tilien syöttölomakkeen kautta. Vuodelle 2015 euromäärä on 21 €/ henkilö. Henkilömääränä käytetään toimialojen laatimaa henkilöstösuunnitelmaa 2015 (21 €*12*henkilömäärä). Määräraha tulee budjetoida vähintään tulosalueella.

Määrärahana budjetoitavat Varhe-eläkemaksut

Varhe-maksu on budjetoitu määrärahaksi vuodesta 2014 alkaen, eikä siten sisälly enää sivukuluprosenttiin. Vuodelle 2015 budjetoitavat maksut perustuvat 2014 ennakkotietoon, jota on korotettu Kevasta saadulla kertomella. Taloussuunnittelu toimittaa toimialoilta saadut euromäärät, jotka budjetoitetaan tilille 410200. Varhe-maksujen budjetoinnin tueksi toimialan talousyksikkö voi pyytää henkilöstöpalveluista koko toimialaa koskevan toimintayksikkölistan. Listojen edelleen toimittamista tulosalueille vastaa toimiala.

Siirtyneiden toimintojen (ISS, Vantti Oy ja HSY) eläkevastuut budjetoidaan tilille 412008. Niistä toimitetaan tiedot varhe-maksu laskelman yhteydessä. HUS – eläkevastuut budjetoidaan tilille 412007. Kunnan maksamat eläkkeet tilillä 412005 ei saa käyttää edellä olevien eläkemaksujen budjetointiin (henkilöstöpalvelujen ohje).

Vuoden 2015 eläke-, työttömyys- ja sairausvakuutusmaksut

SAP suunnittelujärjestelmään on syötetty pääkäyttäjän toimesta sivukuluprosentit. Järjestelmässä on huomioitu eri prosentit mm. niiden palkkatilien osalta, joissa kaupunki toimii sijaismaksajana. Henkilöstömenoja varten vuodelle 2015 sivukuluprosentit ovat

- o *Palkka sekä eläkeperusteinen kaupunki ja liikelaitokset 22,65 %*
- o *Sosiaalimaksut kaupunki ja liikelaitokset pl. KuPela yhteensä 5,79 % ja KuPela 6,09 % muodostuvat seuraavista maksuista*
- o *Sairasvakuutusmaksu 2,14 %*
- o *Muut sosiaalivakuutusmaksut 0,10 %*
- o *Työttömyysvakuutusmaksu 2,95 %*
- o *Tapaturmavakuutusmaksu kaupunki ja liikelaitokset pl. KuPela 0,60 % ja*
- o *KuPela 1,10 %*

Taloussuunnitelmavuosien 2016 - 2018 henkilöstömenojen budjetointi

Talousarviovuoden jälkeen henkilöstömenot suunnitellaan vuosille 2016 - 2018. Jatkuvuudella tulee huomioida henkilöstösuunnitelman (luvussa 5) mukaiset muutokset. Henkilöstömenoihin budjetoidaan talouden tasapainottamis- ja velkaohjelman mukaisesti 1,5 % vuosittainen korotus 2016–2018.

Talousarviokirjaan sisällytetään liitteen 16 mukaiset toimiala ja tehtäväaluekohtaiset henkilöstömäärät TP 2013, KS 2014 sekä TS 2015-TS 2018. Tämä liite toimitetaan toimialan ja tehtäväalueen perustelutekstien mukana erillisenä excel-tilukkona taloussuunnitteluun Päivi Kunnakselle.

6.4.3 Palvelujen ostot (sis. ostot Vantti Oy:ltä)

Asiakaspalveluostoihin budjetoidaan kuntalaisille hankitut palvelut, joita ostetaan kunnan ulkopuolisilta palvelun tuottajilta. Nämä perustuvat pääosin kunnan ja palvelutuottajan välisiin sopimuksiin. Budjetoinnissa on huomioitava ostettavien palvelujen hinnan ja volyymin muutokset.

Muiden palvelujen ostoina budjetoidaan palvelutuotantoon liittyvät tuki- ja asiantuntijapalvelut sekä sopimusten mukaiset palvelukokonaisuudet.

Ateria- puhtaus- ja muiden käyttäjäpalveluiden budjetointi

Tilaajapalvelut vastaavat kaupungin käyttäjäpalvelujen eli ateria-, puhtaus-, aula- ja turvallisuuspalvelujen järjestämisestä. Tilaajapalvelut vastaavat myös asiakastoimialojen käyttäjäpalvelujen hankintasopimuksista.

Tilaajapalvelut kartoittavat 30.4.2014 mennessä asiakastoimialojen näkemyksen käyttäjäpalvelujen tarpeiden volyymimuutoksista. Volyymimuutosten ilmoittamiseen voi käyttää joko toimialan omia valmiita taulukointia tai tilaajapalvelujen toimittamaa vuoden 2013 toteumaraporttia. Tilaajapalvelut informoivat palveluntuottajia muutoksista sekä asiakastoimialoja palveluntuottajien arvioiduista hinnanmuutoksista 15.5.2014. Näiden tietojen pohjalta asiakastoimialat budjetoivat em. palvelujen ostot.

Ateriapalvelut

Toimialat budjetoivat kaikki ateriapalveluostot (sekä Vantaan Tilapalvelut Vantti Oy:n että muiden palveluntuottajien) tilille 441084.

Tilaajapalvelujen Markus Nieminen toimittaa 31.3.2014 mennessä vuoden 2013 toteutuneesta aterialaskutuksesta toimialakohtaiset laskelmat, joita voi käyttää ateriapalveluostojen budjetoinnin pohjalukuna.

Vuoden 2015 ateriapalvelujen budjettiluvun laskentaan vaikuttavia asioita:

- koulujen ja päiväkotien oppilas- ja lapsimäärien muutokset, uudet ja poistuvat kohteet, palveluntuottajan vaihtuminen
- tilaajapalvelut ilmoittavat 15.5.2014 mennessä Vantaan Tilapalvelut Vantti Oy:n ja muiden palveluntuottajien arvioidut hinnanmuutokset vuodelle 2015
- talousarviossa 2015 tulee huomioida vuosien 2014 ja 2015 uusista ja poistuneista kohteista johtuva ateriamäärien muutos sekä ilmoitetut hinnanmuutokset
- keittiötilojen vuokrat veloitetaan sisäisissä vuokrissa ateriapalvelujen ostojen suhteessa.

Viime vuosien ateriapalveluostojen toteuma ja uusien kohteiden tiedot löytyvät myös [Fakta-järjestelmästä](#).

Valvonta-aterioiden budjetointi

Toimialat budjetoivat vuoden 2015 kaikki valvonta-ateriat tilille 441084 arvonlisäverolliseen hintaan. Valvonta-aterioiden ostolaskujen käsittelyssä arvonlisävero käsitellään vähennysrajoitteisena ostona (laskun alv-koodi 01).

Puhtauspalvelut

Toimialat budjetoivat puhtauspalvelujen ostot (ent. siivouspalvelut) sekä Vantti Oy:ltä että muilta palveluntuottajilta tilille 447083.

Pohjalukuna käytetään vuoden 2013 toteutunutta laskutusta. Tätä toteutunutta summaa verrataan vuoden 2014 budjetoituun erään. Talousarvioon 2015 huomioidaan vuosien 2014 ja 2015 käyttöön otettujen uusien ja poistuneiden tilojen kustannusvaikutukset. Viime vuosien toteuma ja uusien tilojen neliötiedot löytyvät Fakta-järjestelmästä. Lisäksi tulee huomioida tilaajapalvelujen 15.5.2014 ilmoittamat palveluntuottajien hinnanmuutokset.

Toimialat voivat seurata ateria- ja puhtauspalvelujen laskutusperusteita ja toteutunutta laskutusta [Fakta-järjestelmästä](#).

Aulapalvelut (vahtimestari- ja kouluisäntäpalvelut)

Kouluisäntäpalvelu jakautuu kiinteistönhuoltopalveluihin ja vahtimestariosuuteen. Kiinteistönhuoltopalveluiden osuus veloitetaan osana sisäistä vuokraa. Aulapalvelut ja kouluisäntäpalvelujen aulapalveluosuus budjetoidaan tilille 447085. Osa aulapalveluista on toimialan omaa toimintaa ja se tulee budjetoida normaalisti henkilöstömenojen kautta.

Tämän lisäksi toimialojen tulee budjetoida säännöllisen aula-/ kouluisäntäpalvelun lisäksi erikseen tilaamansa lisäpalvelun kustannukset.

Turvapalvelut

Kiinteän vartijan (sekä Vantti Oy että muut palveluntuottajat) ja kiertävän vartijan kustannukset budjetoidaan tilille 447087 Turvapalvelujen ostot. Rahojen kuljetuspalvelut budjetoidaan myös tilille 447087.

Tämän lisäksi toimialojen tulee budjetoida säännöllisen vartijapalvelun lisäksi erikseen tilaamansa lisäpalvelun kustannukset.

Lisätietoja käyttäjäpalveluiden budjetoinnista antaa Markus Nieminen 09 8392 310

6.4.4 Aineet, tarvikkeet ja tavarat

Tiliryhmään budjetoidaan kaikki muu käyttötalouteen kuuluva pienhankintarajan (10 000 euroa), alittavat hankinnat. Lisähankinnat ensikertaiseen (investointiosan irtain omaisuus) kalustamiseen ovat myös käyttötalousmenoja.

Puhelinten leasing-sopimukset päättyvät

Leasing-puhelimista luovutaan sitä mukaan, kun leasing-ajat loppuvat ja kaikki uudet ja korvaavat puhelimet hankitaan jatkossa kaupungin omiksi, siten laite- ja ohjelmakustannukset siirtyvät toimialoille tietohallinnosta uusien hankintojen yhteydessä ja leasing-kausien päättyessä. Valtaosa leasing-puhelimien leasing-ajasta päättyy loppuvuodesta 2014, jolloin toimialojen tulee budjetoida vuodelle 2015 puhelinten ja niiden aiheuttamien muiden kustannusten hankintamäärärahat (alustava arvio n. 350 laitetta). Olemassa olevien leasing-laitteiden kustannukset maksetaan tietohallinnosta vain leasing-kauden loppuun.

6.4.5 Avustukset

Avustuksiin budjetoidaan kotitalouksille maksetut tuet sekä yhteisöille myönnettyt tuet ja avustukset sekä kunnan rahoitusosuus työmarkkinatuen kustannuksiin.

6.4.6 Muut kulut

Muiden kulujen tiliryhmään sisältyvät mm. leasing-, ja autojen vuokra sekä kone- ja laitevuokrat.

6.4.7 Sisäiset vuokrat

Toimitilojen vuokrien muodostuminen 2015

Toimialojen käytössä olevat toimitilat ovat hallintasuhteiltaan joko kaupungin suorassa omistuksessa olevia, kaupungin suoraan omistamia osakehuoneistoja tai kaupungin omilta tytäryhtiöiltään tai ulkopuolisilta vuokraamia tiloja.

Sisäisen vuokran budjetointi

Tilakeskus laskee sisäisen vuokran määräysperiaatteilla Koki -kiinteistöhallintajärjestelmällä maaliskuun 2014 tilanteen mukaiset sisäiset toimitilavuokrat vuodelle 2015. Tilakeskus huolehtii 2014 ja 2015 valmistuvien uusien tilojen toimitilavuokrien laskettamisesta Koki -järjestelmään.

Sisäiset vuokrat ovat toimialojen vastuuhenkilöiden nähtävissä tarkistamista varten Fakta-raportointijärjestelmässä 16.4.2014. Toimialat tarkistavat Fakta-raportoinnista, että toimialan käytössä olevat toimitilat, kustannuspaikat ja neliömäärät ovat oikein.

Tilakeskus ilmoittaa vastuuhenkilöille kun vuokrat ovat tarkistettavissa Faktassa sekä lähettävät erillisen ohjeen [Fakta-raporttien käytöstä](#) ja tilamuutosten ilmoittamisesta.

Toimialat ilmoittavat tarvittavista korjauksista sähköpostilla tilakeskukseen Ritva Laasoselle 30.4.2014 mennessä.

Tilakeskus tekee toimialojen ilmoittamien tietojen perusteella tarvittavat korjaukset ja laskee korjatun version sisäisistä vuokrista ja siirtää tiedot nähtäväksi Fakta-raportointijärjestelmään 12.5.2013 mennessä. Taloussuunnittelu lataa sisäiset vuokrat tilille 905800 Tilakeskuksen toimittaman aineiston perusteella toukokuussa 2014. Vuokrat sisältyvät toimialoille annettavaan kehukseen 2015.

Tilavuokrat veloitetaan vuonna 2015 todellisen käytön mukaan. Käytössä olevien ja suunniteltujen tilojen tarkistus on siten tehtävä huolella talousarvion oikeellisuuden varmistamiseksi. Uusien tilainvestointien aiheuttamat vuokrat ja erilaiset väistötilavuokrat tilakeskus huomioi viran puolesta.

Lisätietoja sisäisen vuokran budjetoinnista antaa Tilakeskuksen Ritva Laasonen 09 8392 2306

6.5 Käyttötalouden budjetoinnissa erityisesti huomioitavaa

6.5.1 Projektien budjetointi

Toimialoja kannustetaan hakemaan kansallista ja kansainvälistä rahoitusta valtuustokauden strategiaa tai ohjelmia sekä toimialojen erityistavoitteita toteuttaviin projekteihin. Talousarvion tuloihin ja menoihin tulee huomioida hankkeet ja projektit, joille on jo myönnetty rahoitus tai rahoituksen myöntäminen on todennäköistä.

Omarahoitteiset projektit, jotka päätetään käynnistää kesken talousarviovuoden, tulee pääsääntöisesti rahoittaa kuluvan vuoden käyttösuunnitelmasta.

Kaupunginjohtajan toimialalle on tehty keskitetty varaus kaupunkitason strategisesti merkittävien projektien omarahoitusosuuksia varten. Omarahoitusosuuden maksamista varauksesta haetaan taloussuunnittelusta projektin rahoittajalle tehtävällä rahoitushakemuksella.

Taloudellisesti merkittävistä projekteista, jotka päätetään toteuttaa, ja joiden rahoituspäätös saadaan vasta talousarviovuoden kuluessa, tulee tarvittaessa tehdä määrärahamuutosesitys rahoituspäätösten mukaisesti loka-marraskuussa 2015.

Projektityötä, projektijohtamista sekä projektisalkunhallintaa ohjeistetaan tarkemmin vuoden 2014 aikana päivitetystä Vantaan projektiohjeesta.

6.5.2 Valmistus omaan käyttöön

Vantaalla omaan käyttöön valmistettavien hyödykkeiden (investoinnit) menot sisällytetään käyttötalouden määrärahoihin. Budjetointia varten on maankäyttötoimella, tilakeskuksella ja tietohallinnon palvelukeskuksella omat kustannuspaikat. Omaan käyttöön valmistettavan aktivoitavan hyödykkeen valmistuksen arvo esitetään tuloslaskelmassa toimintatuottojen jälkeen omalla rivillä Valmistus omaan käyttöön (VOK). Omaan käyttöön valmistuksen vaikutus eliminoidaan tilikauden tuloksesta käyttäen niille tarkoitettuja tilejä. Toimialan sitovuustasoksi määritellään menot ilman omaan käyttöön valmistusta. Lisäohjeet VOK [tekninen ohje](#).

6.5.3 Sisäiset erät

Sisäisiä tuloja ja menoja ovat sisäisten suoritteiden ostot ja myynnit sekä sisäiset vuokrat. Sisäisiin tulo- ja menoisiin luetaan myös liikelaitoksen ja kunnan väliset sisäiset korot, peruspääoman tuotto sekä toiminta- ja rahoitusavustukset liikelaitokselle. Sisäiset erät budjetoidaan niille varatuille tulo- ja menotileille. Sisäistä ostoa ja myyntiä voi olla ainoastaan toiminta, jonka tuottaa kaupungin yksikkö tai kaupungin liikelaitos. Budjetoitujen myyntien ja ostojen tulee perustua myyjän ja ostajan välisiin sopimuksiin suoritteiden määrästä ja hinnasta. Sisäisten tulojen ja menojen on oltava yhtä suuret ja niiden budjetoinnissa tulee olla huolellinen. Sisäiset erät esitetään talousarvion toteutumisvertailun lisäksi myös 2013 käyttöön otetulla käyttötalousraportilla, joka annetaan tiedoksi kaupunginhallitukselle kuukausittain.

Sisäisille tileille ei saa kirjata menoja, jotka ovat ulkoista ostoa. Kustannuksia ei jaeta sisäisellä laskutuksella, laskut joko tiliöidään useammalle kustannuspaikalle tai maksavan yksikön menoa oikaistaan muistiotositteella jälkikäteen.

Määrärahoja ja tuloarvioita ei saa syöttää järjestelmään tiliryhmätasolla, sillä järjestelmä jakaa määrärahan myös sisäisille tileille, jolloin määräraha ei ole sopimuksen mukainen.

6.5.4 Suunnitelman mukaiset poistot

Vantaan kaupungin taloussäännön 23 §:n mukaan pysyvien vastaavien (aiemmin käyttöomaisuuden) suunnitelmapoistojen perusteet ja poistosuunnitelmiin tehty muutokset hyväksyy kaupunginhallitus. Kaupunginhallitus hyväksyi 4.6.2012 muutoksia suunnitelman mukaisten poistojen perusteisiin. Uusia poistoaikoja on sovellettu 1.1.2013 alkavasta tilikaudesta lähtien.

Poistonalaisia investointeja ovat pysyvien vastaavien muiden hyödykkeiden kuin maa- ja vesialueiden ja sijoitusten hankinnat. Alle 10 000 euroa koskevat hankintamenot budjetoidaan käyttötalousmenoksi. Taloussuunnitelman poistojen luotettava budjetointi edellyttää, että investoinnit suunnitellaan riittävällä tarkkuudel-

la ja investointien oletetut valmistumisajat (rakentaminen ja aineeton omaisuus osalta) syötetään taloussuunnittelujärjestelmään.

Suunnitelmapoistot esitetään toimialan tuloslaskelmaosan poistot-rivillä sekä kaupungin tuloslaskelmissa. Toimialat eivät budjetoi poistoja, vaan ne muodostuvat taseessa olevan käyttöomaisuuden poistolaskennasta sekä budjetoitujen investointien perusteella. Suunnitelmapoistot vaikuttavat kaupungin talousarvion tilikauden tulokseen, liikelaitoksen liikeylijäämään sekä tuloslaskelmasta laskettaviin tunnuslukuihin.

6.5.5 Arvonlisävero

Tavaroiden ja palveluiden hankintamenot budjetoidaan pääsääntöisesti arvonlisäverottomin hinnoin. Kunta saa viiden prosentin suuruisen laskennallisen palautuksen arvonlisäverolain 130 §:ssä tarkoitetuista verottomista terveyden- ja sairaudenhoitoon sekä sosiaalihuoltoon liittyvistä hankinnoista sekä tällaisen toiminnan harjoittajalle myönnetystä avustuksesta. Laskennalliseen palautukseen oikeuttavista menoista budjetoidaan näin ollen 95 prosenttia laskutusarvosta.

Talousarvioon sisältyvät menot, joiden vähennysoikeutta on rajoitettu, esimerkiksi edustusmenot, tulee budjetoida arvonlisäveroineen. Henkilökunnan valvonta-ateriat budjetoidaan arvonlisäveroineen ulkoiselle tilille 441084 Ateriapalveluostot. Ne myös kirjataan suoraan toimialalle alv-koodilla 00. Tällä vältetään kaksinkertaiselta budjetoinnilta. Valvonta-ateriat säilyvät kuitenkin palkkakirjanpidon ajossa.

Rakentamispalvelujen käänteinen arvonlisävero ei aiheuta poikkeuksia budjetointiin. Talouspalvelukeskus on laatinut erillisen ohjeen maankäytön- ja rakentamisen toimialalle rakentamispalveluja koskevien ostolaskujen käsittelystä.

6.5.6 Taloussuunnitelmavuosien budjetointi

Taloussuunnitelmavuosia 2016–2018 budjetoitaessa huomioidaan toiminnassa ja volyyymeissä tapahtuvat muutokset. Kaikille kuluryhmille yhteensä budjetoidaan enintään taloudentasapainottamis- ja velkaohjelman mukainen 1,5 % vuosittainen korotus. Toimintatuottoihin huomioidaan tiedossa olevat maksujen ja volyymin muutokset sekä suunnitellut kertaluontoiset erät. Muutoin tuottoihin budjetoidaan vuosittainen 2 % korotus.

7. Liikelaitokset

Kaupungin liikelaitoksia ovat Keski-Uudenmaan pelastuslaitos, Vantaan Työterveys sekä Suun terveydenhuollon liikelaitos.

Kaupungin talousarviossa asetetaan johtokunnan esitykseen perustuen liikelaitoksen valtuustoon nähdessä toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet, joista kaupunginvaltuusto päättää. Liikelaitokset raportoivat sitovien toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumisesta osavuositarkastuksissa sekä toimintakertomuksessa.

Liikelaitosten perustamislainan korot ja peruspääoman tuotto käsitellään tuloslaskelmaosassa kaupungin tuloina ja rahoitusavustus kaupungin menona. Perustamislainan lyhennykset käsitellään rahoitusosassa kaupungin tuloina ja perustamislainan anto ja muu lainananto sekä peruspääoman korotus kaupungin menona. Toiminnan perustelut esitetään käyttötalousosassa.

Kaupungin talousarviossa esitettävät liikelaitosten tuloslaskelma-, investointi- ja rahoituslaskelmataulukot ovat sitovia ainoastaan sitoviksi määriteltyjen erien osalta. Kuntalain mukaan liikelaitoksen johtokunta päättää liikelaitoksen talousarviosta valtuuston päättämien sitovien tavoitteiden puitteissa, ja näin ollen kaupunkitason talousarviotaulukoiden sisältö voi valmisteluaikataulusta riippuen poiketa johtokunnan päättämästä lopullisesta käyttösuunnitelmasta.

8. Tytär yhteisölle asetettavat tavoitteet

Kuntalain 13 §:n ja 87b §:n mukaan valtuusto päättää kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden keskeisistä tavoitteista sekä konserniohjauksen periaatteista. Valtuusto voi ohjata asettamillaan tavoitteilla ty-

täryhteisöjä niiden omassa tavoitteenasettelussa. Valtuuston ohjaus ei kuitenkaan sido oikeudellisesti tytär-yhteisöjä. Tavoiteasettelu tässä tarkoituksessa on luonteeltaan välillistä, pääomistajan tahdon esiintuomista.

Valtuuston tavoiteasettelu voi koskea tytär-yhteisön asemaa, toiminnan laajuutta ja toimintaedellytyksiä (mm. investoinnit) tai palvelun laatua, hinnoitteluperiaatteita taikka pääoman tuottovaatimuksia. Tytär-yhteisölle asetettavat tavoitteet tulee pääsääntöisesti ottaa kunnan voimassa olevaan talousarvioon ja -suunnitelmaan.

Konsernihallinnon ja rahoituksen tulosalue valmistelee keskeisille tytär-yhteisöille asetettavat tavoitteet osaksi Vantaan kaupungin taloussuunnitelmaa 2015–2018. Tavoitteet tulee valmis-tella konserni- ja asukaspalvelujen talousarvioneuvotteluihin 28.8.2014 mennessä.

9. Investointiosan valmistelu

Investointiosassa valtuusto käsittelee määrärahat hankeryhmäkohtaisesti. Investointiosaan varataan talous-arviovuonna tarvittava määräraha ja lisäksi suunnitelmavuosille arvioitu määrärahan tarve.

Investointiosassa esitetään hankekohtaisesti investointeja koskevat tavoitteet, jossa selvitetään mm. tavoit-tellaanko palvelutuotannon määrän lisäystä, palvelukyvyn parantamista vai tuotannon tehostamista. Peruste-lutietona esitetään hankkeiden kokonaiskustannusarviot. Jos hankkeen tai sen osan toteutuminen viivästyy talousarviossa arvioidusta aikataulusta, tarvittava osa rahoituksesta on otettava seuraavien vuosien talousar-vioon. Kaupungin investoinnit suunnitellaan ja esitetään talousarviokirjassa kymmenelle vuodelle. Investoin-neista laaditaan perustelut vuosien 2015 - 2018 osalta. Tilainvestointien budjetointivastuu on tilakeskuksella.

Talousarvion investointiosaan budjetoidaan investointiin saatava rahoitusosuus, joka voi olla valtionosuutta tai muuta rahoitusosuutta. Rahoitusosuus budjetoidaan tuloksi sille vuodelle, jonka aikana oikeus tuloon ar-vioidaan kunnalle syntyvän. Esim. jälkirahoitteinen valtionosuus budjetoidaan rahoitusosana sille vuodelle, jonka aikana oikeus valtionosuuteen kunnalle syntyy.

Investointiohjelma vuosille 2015 - 2024 tulee valmistella hankeryhmittäisten talouden tasapainottamis- ja velkaohjelmassa on sovittu 10-vuotiskauden investointikattojen mukaisesti. Investointitasen vakaana pitämi-seksi vuotuiset hankeryhmittäiset investointitasot tulee tasapainottaa mahdollisimman lähelle vuotuista las-kennallista keskiarvoa.

<u>Hankeryhmä</u>	<u>menot 2013 - 2022 yht. (milj. e)</u>	<u>laskennallinen ka.</u>
Tilainvestoinnit	375	37,5
Aineeton omaisuus	50	5,0
Kunnallistekniset työt (pl. Kehärata)	350	35
Irtain omaisuus	60	6,0
Kiinteä omaisuus	50	5,0
Osakkeet ja osuudet	13	1,3
Yhteensä (ilman Kehärataa)	898	89,8

Kehäradan ja Kehä III 2. vaiheen investointimenot budjetoidaan suunnitelmakaudelle valtion kanssa tehtyjen sopimusten ja tarkennettujen vuotuisten kustannustenjakolaskelmien perusteella.

9.1 Investointiosan hankeryhmät

Irtain omaisuus

Pysyillä vastaavilla (aiemmin käyttöomaisuus) tarkoitetaan jatkuvasti useana tilikautena tuloa tuottavia hyödykkeitä, koneita ja kalustoa sekä atk-ohjelmistoja. Hankintoihin käytetään investointiosan irtaimistomäärärahaa ja yksittäisen laitteen hankintamenon tulee ylittää pienhankintaraja 10 000 €. Laitteen asennus kuuluu hankintameno. Laitteen käytön koulutus ei kuitenkaan ole investointia.

Ensikertainen kalustaminen on irtainta omaisuutta, joka hankitaan kohteen uudisrakentamisen tai perusrantamisen yhteydessä. Ensikertainen kalustaminen käsitellään yhtenä pysyvien vastaavien kohteena, vaikka sen hankinta kertyisi pidemmällä aikavälillä ja useammista pienemmistä hankinnoista. Lisähankinnat ensikertaiseen kalustamiseen ovat käyttötalousmenoja. Ensikertaisen kalustamisen suunnitelman mukainen poistolaskenta alkaa, kun koko kalustaminen on valmis.

Toimialat laativat irtaimen omaisuuden hankintaesitykset kaupunginjohtajan talousarvioneuvotteluun.

Aineeton omaisuus

Aineettoman omaisuuden investoinnit suunnitellaan vuosille 2015 - 2024. Vuosien 2015- 2018 hankkeet perustuvat tietohallinnon johtoryhmän toimialojen esityksistä tekemään priorisointiin. Aineettoman omaisuuden budjetointivastuu on tietohallinnon palvelukeskuksella ja määrärahat budjetoidaan kohdetasolla (sisäinen tilaus). Lisäohjeet ovat kohdassa 9.3.

Osakkeet ja osuudet

Osakkeiden ja osuuksien budjetointivastuu on taloussuunnittelulla, joka pyytää tiedot toimialoilta. Tilakeskus vastaa kaupungin omistamien asunto- ja kiinteistöyhtiöiden osakkeiden myyntitulojen (sekä käyttötalouteen budjetoitavat myyntivoitot että investointiosan tuloiksi budjetoitavat tasearvot) arvioinnista ja budjetoinnista.

Rakentaminen

Tilakeskus vastaa uudisrakennusten, peruskorjausten ja vuokra- ja osaketilojen muutostöiden budjetoinnista investointiosaan kohdetasolla (sisäinen tilaus).

9.2 Toimitilaesitysten valmistelu

Tilakeskus on lähettänyt toimialoille 27.1.2014 päivätyn ohjeen *Talousarvion 2015 ja taloussuunnitelman 2015–2018 investointiosan valmistelu*. Ohje on taloussuunnitelman laadintaohjeen liitteenä [LIITE 12](#).

Lähtökohtina valmistelulle ovat kaupunginvaltuuston 18.11.2013 hyväksymä taloussuunnitelma 2014–2017 liitteineen sekä Vantaan kaupungin valtuustokauden 2013 - 2016 strategiset päämäärät:

- Investointiohjelman toteutuminen TVO:n tasolla.
- Kaupungin toimitilamäärän kasvu enintään 0,5 %:lla vuodessa.

Toimitilainvestointeja koskevat sitovat tavoitteet 2014 ovat seuraavat:

- Laaditaan kaupunkitasoinen palveluverkkosuunnitelma, joka käsitellään kaupunginvaltuuston kevään 2014 seminaarissa
- Investointiohjelmaa toteutetaan talouden tasapainottamis- ja velkaohjelman mukaisesti kaupungin investointien tavoitetasona max. 98 milj. euroa, josta toimitilainvestointien osuus on 37,7 milj. euroa.

Erityisesti tilakeskusta koskevat strategisista päämääristä johdetut tavoitteet:

- Onnistuneella kiinteistökehittämisellä vahvistetaan kaupungin tulopohjaa
- Onnistuneilla toimitila- ja investointiratkaisuilla vahvistetaan kaupungin taloutta
- Kehitetään korjaustarpeessa olevia päiväkotien ja koulujen tontteja asumiseen.
- Rakennetaan uusista yksiköistä suurempia ja energiatehokkaampia.

- Varmistetaan investointien rahoitus osin maanmyyntituloilla ja osin käyttökustannuksista säästämällä.

Taloussuunnitelman ja erityisesti investointiosan valmistelussa sovelletaan vuodenvaihteessa 2013–2014 uudistettua menettelytapaohjetta uusia toimitiloja hankittaessa. Ohjeessa on kuvattu Vantaan kaupunkikonsernin toimitilahankeprosessi ja toimitilainvestointien hankeprosessi pääpiirteissään. Tämä ohje on tarkoitettu käytettäväksi kaikissa toimitilainvestointihankkeissa ja merkittävimmissä vuokra- ja osaketiloina toteutettavissa hankkeissa. Ohjetta sovelletaan myös esim. seudullisissa yhteistyöhankkeissa.

Vähäinen tilantarve, joka voidaan täyttää olemassa olevaa tilakantaa hyödyntäen tai uutta tilaa vuokraamalla ilman merkittäviä korjaus- ja muutostöitä, hoidetaan toimialan ja tilakeskuksen alueisännöitsijöiden tai toimitilapäällikön välisenä yhteistyönä.

Toimitilaesitysten valmistelu

Toimitilaesitysten tulee perustua taloussuunnitelmaesitysten laadinnan yhteydessä tarkistettuihin toimialakohtaisiin palveluverkkosuunnitelmiin. Tilakeskus kokoaa toimialojen päivittämät investointiesitykset vuosille 2015–2024 tämän ohjeen ja uuden Menettelytapaohjeen uusia toimitiloja hankittaessa mukaisesti.

Taloussuunnittelu kutsuu toimialat palveluverkkosuunnitteluun liittyviin workshop- tilaisuuksiin helmi-, maaliskuun ja lokakuussa. Niiden yhteydessä käydään keskustelua tulevien vuosien investointien tasosta sekä hankkeiden priorisoimisen tärkeydestä osana Vantaan kaupungin talouden tasapainottamista. Taloussuunnittelu ohjeistaa ja aikatauluttaa Workshop -tilaisuuksia.

Hankejoto vertailee tehtyä investointiesitystä sovittuun investointikehykseen, priorisoi hankkeita sekä valmistelee investointien osalta syksyllä kaupunginjohtajan talousarvio- / taloussuunnitelmaesitystä kaupunginhallitukselle.

Palautusaikataulu

Toimialat toimittavat kaikki toimialan johdon hyväksymät toimitiloihin liittyvät esitykset kootusti tilakeskukseen 28.2.2014 mennessä

- tarkistettu investointiohjelma sekä hanke-esitykset hankekortteineen hankeohjelmoija Risto Adlerille
- pihojen korjauksia koskevat esitykset pihavastaava Ulla Puranen- Mashallalle
- vuosikorjaustoimenpide-esitykset palveluvastaava Pauli Pesoselle. Investointirajan (10 000 euroa) ylittävät suuremmat korjaus- ja muutostyöesitykset, esim. tilajärjestelyihin liittyvät muutokset (väliseinät, kiintokalusteet yms.), sisällytetään investointeja koskevaan esitykseen.

Investointiohjelman valmistelun yhteydessä tehdään myös investointien käyttötalousvaikutusten arviointi. Arviointi tehdään ensivaiheessa hankekorteille sekä myöhemmin myös koontina Risto Adlerin 30.5.2014 mennessä toimittamaan Excel tiedostoon. Tiedostoon kootaan palvelu-verkkosuunnitteluprosessissa toukokuun loppuun mennessä priorisoidut toimitilahankkeet. Arviot liitetään myös lautakuntien talousarvioesityksiin.

Käyttötalousvaikutusten arviointimateriaali palautetaan Risto Adlerille 15.8.2014 mennessä. Arviot liitetään myös lautakuntien talousarvioesityksiin.

Lisätietoja toimitilaesityksistä tilakeskuksessa antaa hankeohjelmoija Risto Adler

9.3 Tietojärjestelmäinvestointien sekä tietohallinnon palvelukeskuksen käyttö- talouden talousarvioesityksen valmistelu

Tietohallinto esittää keskitetysti määrärahat palvelutoiminnan kehittämiseen liittyvien suunnitelmien sekä toimialojen toimittamien esitysten perusteella

- tietojärjestelmien kehittämiseen, uusiin tietojärjestelmähankeisiin ja tietojärjestelmien sopimusten mukaisiin kiinteisiin käyttökuluihin

- työasemien hankintoihin eli leasing-kuluihin (kannettavat tietokoneet)
 - o työasemahankinnassa on vuonna 2014 siirrytty ainoastaan kannettavien koneiden hankintaan.
 - o pöytätyöasematarpeet on perusteltava erikseen
- verkkotulostimien hankintoihin (vain erityistapaukset). Pääasiassa tulostus ostetaan palveluna, josta toimialat maksavat itse tulostuksen mukaan.
- työasemien vakioitujen ohjelmien (Microsoft Office) hankintoihin
- oheistulostimet erityiskäyttökohteisiin (esim. terveyskeskuslääkäreiden työpisteet)
- työasemakäyttäjätukeen
- työasemaympäristön ylläpitoon ja peruspalveluihin (esim. Exchange/Outlook-sähköpostipalvelu, SharePoint, Lync)
- työasemaympäristössä käytössä olevien toimistojärjestelmien koulutuspalveluihin
- kaikkia toimialoja koskevien sovelluksien koulutuspalveluihin
- hallinnon internet, extranet ja intranet-palvelusopimuksen mukaisiin peruskäyttökuluihin
- tietoliikenneverkon käyttökuluihin ja kehittämiseen
- mobiilipäätelaitteiden vakiointiin ja etähallintaan (muttei käyttökuluihin)
- keskitettyihin lisenssikustannuksiin (Microsoft, virustorjunta, ylläpitosovellukset esim. etähallinta)
- palvelimiin, niiden ylläpitoon ja käyttöpalveluihin sekä palvelinten vakiointiin ja yhtenäistämiseen (virtualisointi)
- kapasiteettipalveluihin
- konesalitilojen ylläpitoon / huoltoon/ kehittämiseen/tilojen hankkimiseen
- tunnistautumistekniikoiden kehittämisestä aiheutuviin hankinta- ja ylläpitokuluihin
- sovellus- ja lisenssihallintapalveluiden hankinta, ylläpito ja kehittäminen
- ICT-prosessien kehittämiseen (itsepalvelu, identiteetinhallinta, toimitusprosessit).

Hanke-esitykset tulee käydä ICT palvelukoordinaattori vetoisesti läpi Tietohallinnon kanssa 18.4. mennessä.

Jotta tietohallinto voi tehdä talousarvioesityksen tarvittavista määrärahoista, toimialojen on toimitettava tietohallintoon 3.5.2014 mennessä arviot tietojärjestelmiensä hankinta-, ylläpito- ja käyttömenoista, käyttöoikeusmaksuista, työasema- ja verkkotulostintarpeista sekä mahdollisista tietoliikennekuluihin vaikuttavista seikoista (esim. uudet toimipisteet).

Tiedot on toimitettava kohtuullisen yksityiskohtaisesti (esim. uudet hankkeet ja niiden tavoitteet, työasemien ja tulostimien kokonaismäärien muutokset). Hankkeista tulee täyttää erillinen hankekortti. Hankeesityksien osalta on arvioitava niiden takaisinmaksuaika. Tietohallinto luo toimialojen esityksistä tuottavuuspriorisointiin pohjautuvan esityksen investointiohjelmaksi, joka käsitellään ohjausryhmässä 05 – 06/2014.

Yli 1 miljoonan € hankinnoista tulee täyttää erillinen Arviointikehikko hankkeille ja projekteille.

Työasemahankinnoissa käytetään leasingrahoitusta. Tulostus ostetaan palveluna. Tietohallinnon palvelukeskus tekee määrärahaesityksen toimialojen esitysten perusteella. Työasemaesityksistä kootaan hankintaeriä muun muassa leasing-rahoituksen järjestämiseksi, tarvittavien resurssien varaamiseksi sekä työasemien toimitusten ja asennusten ajoittamiseksi. Varsinainen työaseman tilaus edellyttää erikseen toimitettavia yksityiskohtaisia käyttäjä- ja toimitustietoja.

Tietohallinto ei varaudu

- puhelinliikenteestä aiheutuviin kuluihin
- mobiili- ja tablettipäätelaitteista aiheutuviin hankinta- ja käyttökuluihin
- 3G (4G)-yhteyksien käytöstä ja vuokrista aiheutuviin kuluihin
- vakioimattomiin, yksittäisissä työasemissa tai vain joissakin yksiköissä käytössä olevien ohjelmiin (esim. Adobe-julkaisutuotanto- ja kuvankäsittelyohjelmat, koulujen opetusohjelmat)
- oheislaitteisiin (esim. oheistulostimet) lukuun ottamatta perusteltuja työtehtävistä johtuvia erityiskohteita (esim. terveyskeskuslääkäreiden työpisteet)
- leasing-työasemien osalta laitteilla on vuokra-ajan kattava laajennettu takuu. Takuun jälkeisistä työasemien tarvikkeisiin tai huoltokuluihin kuluista menoista vastaa käyttäjäyksikkö
- Tulostimien osalta olemme siirtymässä palveluhankintaan. Mahdollisesti jäljelle jäävien tulostimien osalta takuun jälkeisistä kirjoittimien tarvikkeisiin tai huoltokuluihin kuluista menoista vastaa käyttäjäyksikkö
- mahdollisia työasematoimitukseen liittyviin lisätöiden, -asennuksien, -ohjelmien tai -palveluiden kustannuksiin (esimerkiksi koulu- ja päiväkotikohtaiset opetusohjelmat)

- ulkopuolisten hallintoimien tietojärjestelmien ylläpito-, käyttö- tai tukikuluihin (Esim. Trafin ajoneuvorekisteri, ulkoisten tiedonhakupalveluiden käyttö)
- toimialojen varaamien domain-nimien vuokriin ja niihin liittyviin www-palvelu- yms. kustannuksiin. Toimialat vastaavat näiden domain-nimivarausten uusimisesta.
- tietotekniikan käyttöön liittyviin ja ohjelmien koulutuskuluihin (paitsi työasemaympäristössä käytössä olevien toimistojärjestelmien koulutuspalveluihin)
- tietojärjestelmiin liittyviin koulutuskuluihin, jolleivät ne ole selkeä osa tietojärjestelmähanketta ja sen toimitussopimusta. Hankkeen aikaiset pääkäyttäjäkoulutukset kuuluvat hankkeen kustannuksiin. Loppukäyttäjäkoulutuksesta vastaa toimiala.

Jokaisesta uudesta hankkeesta on täytettävä hankekortti ([LIITE 13](#)) ja hankkeen takaisinmaksulaskelma ([LIITE 14](#)) jotka toimialan talous- ja hallintojohtaja on hyväksynyt. Yli 1 miljoonan € hankkeista tulee täyttää myös Arviointikehikko hankkeille ja projekteille [LIITE 15](#). Hankkeet tulee olla käsitelty toimialan omassa ohjaus-/johtoryhmässä (tarkemmat ohjeet ovat hankekortin ja takaisinmaksulaskelman liitteinä). Toimialan tulee esittää myös toimialan hankkeiden keskinäinen priorisointi sekä miten hankkeet vastaavat kaupungin/toimialan sitoviin tavoitteisiin/strategiaan/velkaohjelmaan.

Vuonna 2014 tai sitä aikaisemmin käynnistyneistä keskeneräisistä hankkeista tulee päivittää hankekortti ja takaisinmaksulaskelma muuttuneiden tietojen osalta. Keskeneräisistä hankkeista tulee aina myös palauttaa hankekortti.

Hankkeisiin/ hanke-esityksiin liittyvät hankkeenaikaiset koulutustarpeet on esitettävä hankekortilla. Muiden kuin lakiin perustuvien uusien hankkeiden tulee täyttää kaupungin säästöperusteet eli hankkeen on maksettava itsensä takaisin viidessä (5) vuodessa.

Päätyneistä hankkeista tulee täyttää takaisinmaksulaskelman kohta "Tuottojen realisoituminen". Tuottojen realisoituminen tulee täyttää kaikista hankkeista mitkä päättyivät vuonna 2013. Vuoden 2014 aikana tuottojen realisoinnin raportoinnissa siirrytään vaiheittain hankesalkkuraportointiin. Tietohallinto toimittaa tuottoraportit taloussuunnittelun käyttöön osaksi talouden vuosisuunnittelua.

Hankekortilla ja takaisinmaksulaskelmassa tulee tuoda esille myös tuottavuuden parantumisen euromääräiset vaikutukset eri vuosille ja niiden kohdentamisesta tietohallinnon investointiohjelmaan ja ko. järjestelmien ylläpitoon.

Toimialojen on nimettävä hankkeen projektipäällikkö sekä vastuu- ja yhteyshenkilöt sekä tietojärjestelmien hyödyntämisestä ja kehittämisestä vastaavat, jotka toimivat yhteistyössä tietohallinnon kanssa. Yhteistyöhön kuuluu muun muassa:

- laitehankintaerien suunnittelu (työasemat, tulostimet, oheislaitteet)
- toimialan tulosaluiden/-yksiköiden/-toimipisteiden yhteyshenkilöiden koordinointi ICT:hen liittyvissä arkiasioissa (muun muassa tulostinten käyttöönotto, muutokset)
- toimialaa koskeva ICT-järjestelmien kehittäminen
- ICT-palveluiden käytettävyyden seuraaminen yhdessä tietohallinnon kanssa
- toimialan hankesalkun ylläpito
- sovelluspassien ylläpito
- loppukäyttäjien järjestelmäkoulutukset prosessit huomioiden.

10. Budjetoitijärjestelmä

Talousarvio ja -suunnitelma laaditaan SAP – budjetoitijärjestelmässä. Budjetoitijärjestelmä sisältää henkilöstömenosuunnittelun, muun käyttötalouden suunnittelun, investointisuunnittelun sekä rahoituserien suunnittelun.

Budjettiluvut syötetään toimialojen toimesta sekä talousarviovuodelle 2015 että taloussuunnitelmavuosille 2016 - 2018. Jatkovuosien luvut tulee suunnitella vähintään talousarviokirjan mukaisella tehtäväaluetasolla ja tiliryhmätasolla.

Suunnitteluhierarkia koostuu seuraavista tasoista:

- yritystaso (esim. Vantaan kaupunki, Keski-Uudenmaan pelastuslaitos, Marja-Vantaa rahasto)
- toimialataso (esim. Sosiaali- ja terveystoimi)
- tulosaluetaso (toimialojen määrittelemä)
- tulosityksikköryhmätaso (toimialojen määrittelemä)
- tulosityksikkötaso (toimialojen määrittelemä)

Talousarviokirjaan kootaan Vantaan kaupungin osalta tehtäväluetasoiset tiedot sekä lisäksi yritystason tiedot liikelaitoksista ja rahastoista. Investoinnit esitetään talousarviokirjassa hankeryhmittäin aiemman käytännön mukaisesti.

Jokaisella toimialalla, liikelaitoksella ja rahastolla tulee olla nimettynä yksi tai useampi SAP -budjetoinnin pääkäyttäjä, jotka vastaavat siitä, että budjetointiprosessi etenee ko. organisaatiossa kaupunkitason valmistelu- aikataulun ja ohjeistusten mukaisesti, ja että budjetointiluvut ovat kokonaisuuden osalta oikein koko suunnittelukaudelle.

Toimialojen SAP -budjetoinnin pääkäyttäjät vastaavat osaltaan siitä, että toimialan budjetoijilla on tarvitsemansa käyttöoikeudet ja riittävä järjestelmän käytön osaaminen budjetointiprosessin käynnistyessä. Taloussuunnittelu järjestää keskitetysti budjetointijärjestelmän koulutuksia toimialojen ilmoittamien tarpeiden mukaisesti.

Suunnitteluhierarkian ylläpito

Taloussuunnitteluorganisaation tulosityksiköiden lisäykset, muutokset ja kohdennukset haetaan Efecte SSP:n kautta. Vakiohierarkiaan tehtävät muutokset toteutetaan talouspalvelukeskuksessa, ja niiden kohdistusten muutokset suunnitteluhierarkiaan taloussuunnittelussa. Tulosityksiköt kytketään Efectessä ilmoitetun mukaisesti suunnitteluhierarkiaan.

Tulosityksikköhierarkiassa tapahtuneet muutokset kuluvan vuoden osalta suunnitteluvuoteen nähden tulee kohdistaa tulosityksiköittäin suunnitteluvuoden tulosityksikköryhmään. Taloussuunnittelu päivittää suuret organisaatiomuutokset suunnitteluhierarkiaan yhteistyössä talouspalvelukeskuksen ja toimialan kanssa. Kaikista muutoksista organisaatiohierarkiaan tulee ottaa yhteyttä taloussuunnitteluun hyvissä ajoin. Talousarvioprosessin päävaiheet taloussuunnittelujärjestelmän näkökulmasta:

- Taloussuunnittelun pääkäyttäjä vaihtaa suunnittelukauden seuraavalle taloussuunnitelmakaudelle
- Taloussuunnittelun pääkäyttäjä lataa henkilöstömenosuunnitteluun maaliskuun palkanmaksun mukaiset budjetoidut toimet
- Taloussuunnittelun pääkäyttäjä muuttaa sivukulut taloussuunnittelun tarkistamien sivukuluprosenttien mukaisesti sekä lisää laskentaa varten mahdollisen palkankorotusprosentin
- Toimialat tarkistavat TS laadintaohjeen sekä muun ohjeistuksen mukaisesti budjetoidut toimet sekä pyytävät tarkistettujen tietojen uudelleen latauksen
- Muut kuin budjetoitujen toimien henkilöstömenot syötetään henkilöstömenosuunnittelun lukittujen tilien lomakkeen kautta.
- Muiden kuin henkilöstömenojen määrärahat voi toimialan pääkäyttäjä kopioida edellisen käyttösuunnitelman mukaisesti. Tällöin menoja voidaan korottaa halutulla prosentilla. Huomioitavaa on, että toimialalla voi olla sellaisille tulosityksiköille käyttösuunnitelma, jolle ei enää seuraavalla kierroksella budjetoida tai suuria summia tileillä, joille ei seuraavalla kierroksella ole tarve budjetoida.
- Sisäiset vuokrat ladataan järjestelmään taloussuunnittelun pääkäyttäjän toimesta tilojen tarkistusprosessin jälkeen. Taloussuunnittelu toimittaa erillisen kirjeen toimialoille prosessista.
- Toimialalla tehdään lautakunta päätös SAP:iin ja tarkistetaan, että se on kaupunginhallituksen päättämän kehityksen mukainen.
- Lautakuntapäätösten jälkeen taloussuunnittelu jatkaa talousarvion valmisteluprosessia. Taloussuunnittelupuoli suljetaan toimialojen käyttäjiltä käyttösuunnitelma vaiheeseen asti.

11. Taloussuunnitelman materiaalit

Toimielimen talousarvioesityksen tekstit, tunnusluvut ja henkilöstömäärätaulukot sekä talousarviokirjan investointiosaan tulevat materiaalit toimitetaan sähköpostitse taloussuunnitteluun 2 päivää ennen toi-

mialan talousarvioneuvottelua (paivi.kunnas@vantaa.fi). Tekstit toimitetaan word-muodossa, tunnuslukutaulukot, investointien kohdetaulukot ja henkilöstömäärätaulukot toimitetaan excel-muodossa.

Tiivis talousarvion käsittelyaikataulu aiheuttaa haasteita keskitetyllä valmistelulle sekä talousarvion taitto- ja käännöstyölle. Materiaalit tulee toimittaa täydellisinä annettuihin määräaikoihin mennessä, ja materiaalien toimittamisen jälkeen niihin mahdollisesti tehdyistä muutoksista tulee ilmoittaa erikseen taloussuunnitteluun.

12. Liitteet

- Liite 1 [Talousarvion 2015–2018 ja sitovien tavoitteiden laadinta-aikataulu](#)
- Liite 2 [Mallitekstipohja -toimiala yhteensä](#)
- Liite 3 [Mallitekstipohja -tehtäväalue yhteensä](#)
- Liite 4 [Toimialan tulokorttipohja](#)
- Liite 5 [Tulosalueen tulokorttipohja](#)
- Liite 6 [Toimialan tulokortin tiivistelmä /Tulosalueen tulokortin tiivistelmä](#)
- Liite 7 [Taulukko toimiala yhteensä tavoitteet, jotka edistävät kaupungin strategisten päämäärien toteutusta vuonna 2015](#)
- Liite 8 [Palveluverkkokarttojen tietokantarakenne sekä ohjeet päivittämisestä](#)
- Liite 9 [Henkilöstö- ja henkilöstömenosuunnitelma 2015–2018](#)
- Liite 10 [Uudet budjetoidut toimet excel -lomake](#)
- Liite 12 [Ohjekirje: Talousarvion 2015 ja taloussuunnitelman 2015–2018 investointiosan valmistelu](#)
- Liite 13 [Tietohallintoinvestoinnin hankekortti](#)
- Liite 14 [Tietohallintoinvestointien takaisinmaksulaskelma](#)
- Liite 15 [Tietohallintoinvestointien arviointikehikko \(yli 1 milj. euron investoinnit\)](#)
- Liite 16 [Henkilöstömäärät -taulukko](#)

HUOM! Asiakirjassa olevat linkit toimivat vain Avaimen ollessa auki.

LIITE 1

Talousarvion ja sitovien tavoitteiden laadintaprosessin oleelliset päivämäärät on koottu alla olevaan listaan valmistelu-työn aikatauluttamisen helpottamiseksi.

- 21.1. Talous- ja strategiafoorumi 1
- 30.1. Kaupunginvaltuuston iltakoulu
- 31.1. Tilakeskus toimittaa ohjekirjeen " Muutosesitykset voimassaolevaan investointiohjelmaan " laadinnasta

- 6.2. Hankejoto I (investointiohjelman päivitysperiaatteet, VAV / Teija Ojankoski, kehysvalmistelun periaatteet, palveluverkkosuunnittelun aikataulu 2014, valmistuneet esiselvitykset, kaupunkitasoisen palveluverkkosuunnitelman valmistelutilanne)

- 7.2 Tietohallinto toimittaa hankekorttien laadintaohjeet toimialoille
- 11.2. Workshop I (investointiohjelman päivitysperiaatteet, kehysvalmistelun periaatteet, palveluverkkosuunnittelun aikataulu 2014, kaupunkitasoisen palveluverkkosuunnitelman valmistelutilanne)
- 26.2. Talous- ja strategiafoorumi 2
- 28.2. Toimialat toimittavat muutosesitykset voimassaolevaan investointiohjelmaan tilakeskukselle.

- 20.3. Kaupunginvaltuuston iltakoulu: toimintaympäristöanalyysit
- 26.3. Workshop II (väestö- ja rakentamisennuste, toimialojen palvelutarpeiden muutokset, valmisteilla olevat esi- ja tarveselvitykset sekä hankesuunnitelmat >investointiohjelman valmistelu, palveluverkkosuunnitelman tilanne ja vaikutukset investointiohjelman suunnitteluun)
- 28.3. Talous- ja strategiafoorumi 3

- viikot 14-15 Kaupunginjohtajan kehysneuvottelut toimialoittain (materiaalien palautus 2 päivää ennen neuvottelua)
 - Kajo 1.4.2014 klo 9.00–10.30
 - Mato 2.4.2014 klo 8-11.30
 - Konsas 4.4.2014 klo 9.00–11.00
 - Sito 8.4.2014 klo 12.30–16.00
 - Soster 9.4.2014 klo 13.00–16.00

- 7.4. Kaupunginhallitus: taloussuunnitelman laadintaohjeet
- 10.4. Palveluverkkosuunnittelun workshop III (toimitilainvestointisuunnitelman tilanne (sis. konserniyhtiöt), kuntetek investointiesityksen tilanne, Y- tonttiselvityksen esittely, kaupunkitasoisen palveluverkkosuunnitelman tilanne)
- 16.4. Toimitilojen sisäiset vuokrat tarkistettavissa Fakta järjestelmästä
- 19.4. Tietohallinnolle tehtävät hanke-esitykset käyty läpi ICT palvelukoordinaattorin kanssa
- 21.4. Varhe-maksu tietojen pyytäminen henkilöstöpalveluista
- 23.4. Hankejoto II (toimitilainvestointiesityksien käsittely (sis. konserniyhtiöt), kuntetek, kaupunkitasoisen palveluverkkosuunnitelman tilanne)
- 24.4. Talous- ja strategiafoorumi 4
- 30.4. Tilaajapalveluille (konserni- ja asukaspalvelut/talous- ja hallintopalvelut) ilmoitettava ateria-, puhtaus-, aula- ja turvapalvelujen volyymimuutokset

- 3.5. Tietohallintoon toimitettava tietojärjestelmien hankintaesitykset
- 5.5 Osavuosikatsaus 1_2014 aineistojen palautus
- 9.5. Toimialat ilmoittavat tarvittavat korjaukset sisäisiin vuokriin tilakeskukseen
- 14.5. Hankejoto III (toimitila-, kunnallistekniset- ja konserniyhtiöiden investoinnit, toimitiloista luopumisen periaatteet, kaupunkitasoisen palveluverkkosuunnitelma)
- 15.5. Tilaajapalvelut ilmoittavat käyttäjäpalveluiden arvioidut hinnanmuutokset
- 15.–16.5. Kaupunginvaltuuston seminaari: Sitovat tavoitteet, kaupunkitasoisen palveluverkkosuunnitelma (OVK I)
- 21.5. Talous- ja strategiafoorumi 5
- 26.5. Kaupunginvaltuusto: lähetekeskustelu taloussuunnitelman laatimiselle
- 30.5. Budjetoidut toimet tarkastettu SAP BI järjestelmässä
- 30.5. Tilakeskus lähettää investointien käyttötalousvaikutus-laskelmat toimialojen täytettäväksi

- 9.6. Kaupunginhallitus: kehys ja sitovat tavoitteet vuodelle 2015
- 16.6. Kaupunginvaltuusto: kehys ja sitovat tavoitteet
- 17.6. Talous- ja strategiafoorumi 6
- 19.6. Kajan ja Konsasin esitykset henkilöstö- ja henkilöstömenosuunnitelmasta toimitetaan henkilöstökeskukseen
- 19.6. Kajan talousarvio luvut valmiina järjestelmässä ja talousarviotekstit toimitettu taloussuunnitteluun

- 13.8. Hankejoto IV (toimitila- ja kunnallistekniikan investointiohjelma)
- 15.8. Investointien käyttötalousvaikutukset laskelma palautetaan tilakeskukseen

- 29.8. Esitys henkilöstö- ja henkilöstömenosuunnitelmaksi toimitetaan henkilöstökeskukseen
- 27.8–5.9. Lauta- ja johtokuntien talousarvioesitykset valmiina SAP BI- järjestelmässä toimialan budjettineuvottelupäivään mennessä
- 27.8-5.9. Talousarviotekstit, tunnusluku- ja investointitaulukot valmiina Astassa toimialan budjettineuvottelupäivään mennessä
- viikot 35-36 Kaupunginjohtajan budjettineuvottelut toimialoittain (Huom! materiaalien palautus 2 päivää ennen neuvottelua)
- Kajo 27.8.2014 klo 13.00–14.30
 - Konsas 28.8.2014 klo 12.30–15.30
 - Soster 2.9.2014 klo 8.30–11.30
 - Sito 3.9.2014 klo 8.30–11.30
 - Mato 5.9.2014 klo 9.00–11.30
- 4.9. Kaupunginvaltuuston seminaari, käyttötalous
- 5.9. Talous- ja strategiafoorumi 7
- 8.9. Lopullinen (korjattu budjettineuvottelujen mukaiseksi) henkilöstö- ja henkilöstömenosuunnitelma toimitetaan henkilöstökeskukseen
- 9.9. Hankejoto V (investointiohjelman valmistelu)
- 11.9. OVK 2_2014 aineistojen palautus
- 11.9. Kaupunginvaltuuston iltakoulu, investointiohjelma
- 15.–16.9. Kaupunkisuunnittelu- ja teknisen lautakunnan investointiohjelman käsittely
- 15.–16.9. Toimialojen talousarvioesitysten lautakuntakäsittelyt
- 18.9. Kaupunkisuunnittelulautakunnan ja teknisen lautakunnan investointiesitykset SAP BI- järjestelmässä ja materiaalit taloussuunnitteluun
- 1.10. Hankejoto VI (kaupunginjohtajan investointiesityksen viimeistely)
- 15.10. Talous- ja strategiafoorumi 8
- 20.10. Kaupunginjohtajan esityksen julkistaminen; kaupungin YTR, lehdistötilaisuus, valtuuston TS- info 1
- 23.10. TS-info 2: toimialojen esittelyt
- 27.10. workshop IV (sisältö myöhemmin)
- 3.11. Ryhmien väliset TS –neuvottelut
- 3.11. Kaupunginhallitus TS 2015–2018 esitys
- 17.11. Kaupunginvaltuuston TS 2015–2018 päätös
- 18.11. Talous- ja strategiafoorumi 9
- 27.11. Kaupunginvaltuuston iltakoulu
- viikot 48-49 Kaupunginjohtajan kolmannet toimialatapaamiset (Huom! materiaalien palautus 2 päivää ennen tapaamista)
- Soster 26.11.2014 klo 13.00–15.00
 - Sito 27.11.2014 klo 13.00–15.00
 - Konsas 3.12.2014 klo 13.00–15.00
 - Mato 4.12.2014 klo 13.00–15.00
- viikot 49-51 Lautakuntien käyttösuunnitelmien käsittelyt
- 17.12. Talous- ja strategiafoorumi 10
- tammi 2015 Käyttösuunnitelmat tiedoksi kaupunginhallitukselle
- 9.1.2015 Käyttösuunnitelmat valmiina BI-järjestelmässä